

Türkiye’de 2005-2014 Yılları Arasında Yayınlanan Uzaktan Eğitim Tezlerindeki Yöntemsel Eğilimler: Bir İçerik Analizi

Ömer Faruk Gökmen ¹, Mehmet Uysal ², Hüseyin Yaşar ³, Ali Kırksekiz ⁴,
Gökhun Murat Güvendi ⁵, Mehmet Barış Horzum ⁶

Öz

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de uzaktan eğitim, araştırmalara konu olmakta ve yüksek lisans ve doktora çalışmalarında ele alınmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerindeki yöntemsel eğilimin ortaya çıkarılmasıdır. Bu doğrultuda Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ulusal tez veri tabanında erişime açık olan toplam 380 tez incelenmiştir. Tezler; tez türü, tez başlığı, tezin yayın yılı, tezin yayınlandığı üniversite, enstitü, anabilim dalı, araştırma yöntemi, araştırma deseni, örnekleme yöntemi, örneklem kitlesi, veri toplama aracı ve veri analizi teknikleri alanlarının olduğu “Uzaktan Eğitim Tezleri İnceleme Formu” (UETİF) kullanılarak girilmiştir. Girilen veriler, betimsel içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitim alanında yayınlanan tezler 2010 yılına kadar artış sergilerken, sonraki yıllarda azalma olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında enstitülerin tez çalışmalarında metodolojik olarak farklı tercihler sergilendiği bulunmuştur. Nicel araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerde en fazla tarama deseninin kullanıldığı, nitel ve karma araştırma metodolojisine uygun yürütülen tezlerde ise en fazla durum çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Nicel araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerin büyük çoğunluğunda örnekleme yönteminin ifade edilmediği, nitel araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerde en fazla amaçlı örnekleme yöntemine gidildiği belirlenmiştir. Tezlerdeki örneklem kitlesi incelendiğinde lisans öğrencileri ve yetişkinler tüm araştırma metodolojilerinde en fazla çalışılan örneklem kitlesi olmuştur. Veri toplama araçları bakımından nicel araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerde en fazla anket ve ölçeklerden faydalandığı, nitel ve karma araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerde ise en fazla görüşme

Anahtar Kelimeler

Uzaktan eğitim
Uzaktan eğitim tezleri
Yöntemsel eğilim
Betimsel içerik analizi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 04.12.2015
Kabul Tarihi: 18.01.2017
Elektronik Yayın Tarihi: 21.02.2017

DOI: 10.15390/EB.2017.6163

¹ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Türkiye, omerfarukgokmen54@gmail.com

² Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Türkiye, memedu@gmail.com

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, hsyasar@gmail.com

⁴ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Türkiye, alirkirksekiz@gmail.com

⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, gokhunmurat@gmail.com

⁶ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Türkiye, horzum@gmail.com

yöntemiyle veri toplandığı ortaya çıkmıştır. İstatistiksel yöntemler bazında genellikle temel istatistiksel yöntemlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle uzaktan eğitimle ilgili daha bilimsel ve nitelikli araştırmaların yürütülebilmesi için bu araştırmada yeterince ve etkili olarak kullanılmadığı ortaya çıkan araştırma metodolojileri teşvik edilmelidir.

Giriş

Bilimsel ve sosyal değişimlerle birlikte eğitim alanında da büyük değişiklikler meydana gelmiş ve gelmeye devam etmektedir. Uzaktan eğitim uygulamaları, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı değişimlerle birlikte kendini sürekli geliştirmiş ve bu gelişmelere ayak uydurmuştur. İlk uzaktan eğitim uygulaması İngiltere’de 1840 yılında Isaac Pitman’ın mektupla öğretime başlamasıyla olmuştur (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2006). Ülkemizde ilk uzaktan eğitim uygulaması 1965 yılında Ankara Üniversitesi tarafından bankalarda çalışan personellere verilen mektupla öğretim uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir (MEB, 1982). Mektupla öğretim uygulamasıyla başlayan uzaktan eğitim uygulamaları, günümüzde özellikle web teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte farklı boyutlarda gelişimini sürdürmektedir.

Web tabanlı öğrenme sistemleri, günümüz uzaktan eğitimin uygulanmasında en temel unsur olmuştur. Web teknolojilerindeki gelişmeler ve çevrim içi öğrenmenin önem kazanmasıyla beraber etkileşim ve işbirliği uzaktan eğitimde ön plana çıkmıştır (Benson ve Samarawickrema, 2009). Bununla birlikte web tabanlı uzaktan eğitimin yaygınlaşması ve etkililiği, web tabanlı uzaktan eğitimin yüz-yüze eğitimle kıyaslanması çalışmalarını doğurmuştur. Özellikle uzaktan eğitimin teknolojik gelişmelerle birlikte yüz yüze eğitim kadar öğrenme fırsatları sunduğu düşüncesi, uzaktan eğitimin öğrenme başarısı ve deneyimi sağlama boyutunu araştırılır hale getirmiştir. Bu gelişmeler neticesinde uzaktan eğitim alanında yapılan araştırmaların temel dayanak noktası karşılaştırmalı araştırmalar olmuştur. Saba (2000) uzaktan eğitim araştırmalarının durumunu ortaya koyduğu çalışmasında, 1950 yılından beri uzaktan eğitim araştırmalarında, yüz yüze sınıf ortamı ile uzaktan eğitim ortamının karşılaştırıldığı araştırmaların varlığını ortaya koymuştur.

Karşılaştırmalı araştırmalarda, yüz yüze sınıf ortamı ile uzaktan eğitim ortamları belirli değişkenler vasıtasıyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalardaki temel amacın uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkin olup olmadığının ortaya konması olmuştur (Aydın, 2001; Demir-Kaymak ve Horzum, 2013; Gaytan, 2007; Horzum, 2007, 2011; Horzum, Özkaya, Demirci ve Alpaslan, 2013; Moore ve Kearsley, 1996; Şimşek, 2002). Bernard ve diğerleri (2004) uzaktan eğitim sistemleri ile yüz yüze eğitimin karşılaştırdığı meta analiz ve doküman analizi çalışmalarını inceledikleri araştırmalarında, uzaktan eğitimdeki öğrenme başarısının yüz yüze eğitime göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Karşılaştırmalı çalışmaların yanında uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yöntemsel eğilim açısından incelenmesi uzaktan eğitim alanının bir diğer boyutunun gün yüzüne çıkarılması adına faydalı olacaktır. Davies, Howell ve Petrie (2010) çalışmalarında kuram oluşturmaya yönelik araştırmaların eksikliğini ortaya koymuştur. Simonson ve diğerleri (2006) kuramların önemine dikkat çekerek kuramların uzaktan eğitim uygulamalarına direkt etki ettiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim araştırmalarının yöntemsel açıdan irdelenmesi, alana özgü kuramsal temeller oluşturma ve uygulamalar geliştirme imkânı tanıyarak uzaktan eğitim sistemlerinin kalitesini ve işlevselliğini artıracaktır. Bu açıdan son yıllarda uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmaların araştırma yöntemleri bazında incelendiği görülmektedir. Bu çalışmaların bir kısmı doğrudan uzaktan eğitim çalışmaları (Berge ve Mrozowski, 2001; Bozkurt vd., 2015; Davies vd., 2010; Horzum vd., 2013; Salar, 2009; Şahin, 2005; Zawacki-Richter, Bäcker ve Vogt, 2009) ile ilgili iken, bir kısmı eğitim teknolojisi (Şimşek vd., 2008; Şimşek vd., 2009; Kılıç-Çakmak vd., 2015; Küçük, Aydemir, Yıldırım, Arpacık ve Göktaş, 2013) ve diğer

bir kısmı ise eğitim (Göktaş vd., 2012; Karadağ, 2009; Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar, 2014) araştırmaları ile ilgili olmuştur.

Uluslararası çalışmalara bakıldığında, Berge ve Mrozowski (2001) uzaktan eğitim araştırmalarının literatürünün incelenmesi amacıyla, 1990-1999 yılları arasında uzaktan eğitim alanında İngilizce olarak yayınlanmış 890 makale ve tez özetlerini incelemiştir. İncelenen araştırmaların çoğunluğunda betimsel metodolojiden yararlanıldığı, deneysel ve ilişkisel desenlerin ise nadir olarak kullanıldığı görülmüştür. Lee, Driscoll ve Nelson (2004) araştırmalarında uzaktan eğitimle ilgili 4 dergide 1997-2002 yılları arasında yayınlanan 383 makaleyi araştırma kapsamında incelemiştir. İncelenen makalelerde araştırma yöntemi olarak %36 oranında durum çalışması, %20 oranında kuramsal araştırma, %13'ünde betimsel araştırma, %12'sinde deneysel araştırma ve %19'unda ise diğer araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca deneysel çalışmaların yıllar geçtikçe arttığı belirlenmiştir. Zawacki-Richter ve diğerleri (2009) 5 uluslararası uzaktan eğitim dergisinde 2000-2008 yılları arasında yayınlanmış 695 makaleyi incelemiştir. Çalışmada öncelikle uzaktan eğitim alanında yapılan araştırmalarda eğilimlerin, önceliklerin ve boşlukların ortaya konması amaçlanmıştır. İkinci bir amaç ise uzaktan eğitimde kullanılan araştırma yöntemlerinin belirlenmesi olmuştur. İncelenen makalelerde araştırma alanı olarak öğrenme topluluklarında etkileşim ve iletişim ilk sırada yer alırken, ikinci sırada öğretim tasarımı ve üçüncü sırada ise öğrenen özellikleri gelmektedir. Araştırma deseni olarak nicel araştırmaların üstünlüğü göze çarpmaktadır. Davies ve diğerleri (2010) yaptıkları araştırmada, 1998-2007 yılları arasında Kuzey Amerika'da Araştırma Üniversitelerinde tamamlanmış 308 tezi araştırma konuları, araştırma tasarımı, veri toplama teknikleri ve analiz yöntemi kapsamında incelemiştir. İncelenen tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Tezlerde çoğunlukla veriler, bireysel değerlendirme anketleriyle toplanmış ve tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. İncelenen tezlerde kuram oluşturmaya yönelik araştırmaların istenilen nitelik ve nicelikte olmadığı ortaya çıkmıştır. Bozkurt ve diğerleri (2015) uzaktan eğitim araştırmalarındaki eğilimlerin analiz edildiği araştırmalarında 2009-2013 yılları arasında uluslararası yayın yapan 7 uzaktan eğitim dergisinden erişilen 861 makaleyi incelemiştir. İncelenen makalelerden en çok çalışılan konular; öğrenme toplulukları, etkileşim ve iletişim, öğrenen özellikleri ve öğretim tasarımı olarak ortaya çıkmıştır. Bu araştırmalarda, çoğunlukla katılımcıların tutumları ve davranışları üzerine odaklanıldığı bulunmuştur. Araştırmalarda yöntem olarak nitel çalışmalarda durum çalışması, nicel çalışmalarda tarama, karma araştırmalarda ise keşfedici ve açıklayıcı araştırma modelleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veriler görüşme, gözlem ve doküman analizi ile toplanmışken, nicel araştırmalarda anket ve ölçekler veri toplamak için kullanılan araçlar olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca incelenen araştırmalarda çalışmanın yürütüldüğü katılımcıların yükseköğretim öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Şahin (2005) internet tabanlı uzaktan eğitiminin etkililiğini yüz yüze eğitimle karşılaştırılarak test eden 58 adet deneysel çalışmayı meta-analiz yöntemiyle incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre çalışmaların büyük çoğunluğunun Amerika Birleşik Devletleri'nde yapıldığı görülmüştür. Ayrıca internet tabanlı uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre az da olsa etkili olduğu belirlenmiştir.

Yurtdışında uluslararası düzeyde yapılan uzaktan eğitim çalışmalarının yanında ülkemizdeki uzaktan eğitim çalışmalarına yönelik eğilimin belirlenmesi de ayrı bir önem taşımaktadır. Örneğin, Salar (2009) ülkemizde uzaktan eğitim araştırmalarındaki eğilimleri ortaya koymak için 2003-2008 yılları arasında 15 uzaktan eğitimle alakalı dergide yayınlanan toplam 298 makaleyi incelemiştir. Türkiye'de en çok araştırılan konular olarak teknoloji seçimi ve kabulü, öğrenen özellikleri, tasarım konuları, katılımcıların rollerinin yeniden tanımlanması, aktif öğrenme ve etkileşimin artırılması olarak ortaya çıkmıştır. Betimsel çalışmaların durum, korelasyon ve deneysel çalışmalara göre baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Horzum ve diğerleri (2013) 2005-2011 yılları arasında 14 dergideki Türkçe olarak yazılan 35 uzaktan eğitim makalelerini incelemiştir. İncelenen çalışmalarda literatür taraması ve nicel çalışmaların yoğun olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim araştırmalarında eğitim teknolojisi alan uzmanları dışında diğer alan uzmanlarının da araştırma yaptığı belirlenmiştir. İncelenen araştırmalarda doyum, tutum ve başarı incelenen önemli değişkenler olarak ortaya çıkmakla beraber karşılaştırmalı araştırmaların yani yüz yüze sınıf ortamıyla uzaktan eğitim ortamlarının karşılaştırıldığı araştırmaların çokluğu ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim alanında yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında, yapılan araştırmaların çoğunluğunun betimsel nitelikte olduğu görülmektedir (Berge ve Mrozowski, 2001; Mishra, 1997; Panda, 1992). Fakat Davies ve diğerleri (2010) yaptığı araştırmada betimsel çalışmaların fazla olduğunu ifade ederken deneysel desen ve nedensel araştırmaların da arttığını ifade etmiştir. Saba (2000) son yıllarda yapılan araştırmalarda söylem analizi ve öğrenenlerle derin görüşmelerin yapıldığı yöntemlerin de kullanıldığını ifade etmiştir. Perraton (2000) deneysel karşılaştırmalı araştırmalar, söylem analizi ve derinlemesine görüşmeler gibi yeni yöntemler kullanılarak araştırmaların yürütüldüğünü belirtmektedir. Bununla birlikte literatürde uzaktan eğitimin dışında farklı alanlarla ilgili çalışmaların içerik analiziyle incelendiği görülmektedir (Örneğin: Çalık, Ünal, Coştu ve Karataş, 2008; Gül ve Sözbilir, 2015). Ayrıca bazı dergiler içerik analizi ile ilgili özel sayı yayınlamaktadırlar (Bakınız: Eğitim ve Bilim Dergisi, Sayı 178). Bu çalışmalarda yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analiziyle değerlendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır (Çalık vd., 2008; Güyer ve Çebi, 2015). Bu açıdan ülkemizde yayınlanan uzaktan eğitim tezlerinin yöntemsel açıdan incelenmesi kuramsal bilgiler ortaya çıkarma, yeni metotlar ve uygulamalar geliştirme açısından gerekli görülmektedir.

Araştırmanın Önemi

Uzaktan eğitim alanında ulusal veya uluslararası yayın yapan dergilerin ve tezlerin yöntem açısından incelendiği araştırmaların gittikçe arttığı görülmektedir. Ele alınan çalışmaların yöntem veya konu bağlamında değerlendirildiği görülmüştür. Bunun yanı sıra literatürde ifade edilen çalışmalarda da görüldüğü gibi yurtdışında ve ülkemizde uzaktan eğitim alanında yapılan araştırma makaleleri çeşitli dönemlerde incelenerek, uzaktan eğitim araştırmalarındaki güncel eğilimler, araştırma konuları, kullanılan yöntemler, veri toplama ve analiz teknikleri vb. ortaya konmuştur. Yurtdışındaki araştırmalarda lisansüstü tezlere yönelik içerik analizi çalışmaları mevcut iken ülkemizde böyle bir çalışmanın bulunmadığı göze çarpmaktadır.

Bilimin niteliğinin ortaya çıkarılmasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri önemli bir yere sahiptir. Bununla beraber konu ülkemizde her geçen gün yaygınlığı artan uzaktan eğitim alanı olduğu dikkate alındığında, bu alanda yapılan tezlerin yöntemsel açıdan incelenmesi araştırmacılara ve uygulayıcılara yol gösterecek ve önemli ipuçları sağlayacaktır. Bu açıdan ülkemizde uzaktan eğitim alanında yayınlanan lisansüstü tezlerin temel alınan yöntemler açısından incelenmesi, alandaki ihtiyaçların ve eksikliklerin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Uzaktan eğitim araştırmalarında yöntemsel açıdan bulunduğumuz konumun uluslararası alanyazınla kıyaslandığında paralellik gösterip göstermediğinin belirlenmesi kuramsal temeller oluşturma açısından alana katkı getirecektir. Böylece bu araştırma, sonraki çalışmalarda uzaktan eğitimin iyileştirilmesi ve temellerinin iyi oturtulması açısından en uygun yöntemlerin kullanılması için rehberlik edecektir. Ayrıca uzaktan eğitim alanındaki yöntemsel eğilimlerin belirlenmesi, son bir yıl içerisinde doçentlik alanı olarak belirlenen uzaktan eğitimin planlanmasında ve bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara yöntem seçimi konusunda yol gösterebilecektir. Tüm bunların yanında bu araştırma, uzaktan eğitim alanında farklı enstitülerin ve öğretim üyelerinin dersleri planlamalarına ve yöntem konusunda farklılık kazanmalarına destek olacak niteliktedir. Yukarıda bahsedilen gereklilikler dikkate alındığında bu araştırmanın ülkemizdeki uzaktan eğitim çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışma YÖK ulusal veritabanında yer alan ve erişime açık olan uzaktan eğitimle ilgili tezler ile sınırlı tutulmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2005-2014 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki yönetsel eğilimin incelenmesidir.

Bu amaçla araştırmada tezlerin demografik özelliklerine yönelik 2 ve metodolojik özelliklerine yönelik 4 soruya cevap aranmıştır:

Demografik sorular:

1. Uzaktan eğitim tezlerinin
 - a) Türlerine göre dağılımı nedir?
 - b) Yıllarına göre dağılımı nedir?
 - c) Üniversitelere göre dağılımı nedir?
 - d) Enstitülere göre dağılımı nedir?
 - e) Ana bilim dallarına göre dağılımı nedir?
2. Uzaktan eğitim tezlerinin enstitü bazında yıllara göre dağılımı nasıldır?

Araştırma yöntemine yönelik sorular:

1. Uzaktan eğitim tezlerinin araştırma metodolojisine göre (nitel, nicel ve karma) dağılımı nasıldır?
2. Uzaktan eğitim tezlerinin araştırma metodolojisi bazında yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Uzaktan eğitim tezlerinde kullanılan araştırma metodolojilerinin enstitülere göre dağılımı nedir?
4. Uzaktan eğitim tezlerinde araştırma metodolojisine göre
 - a) kullanılan araştırma desenleri nelerdir?
 - b) temel alınan örnekleme yöntemleri nelerdir?
 - c) örneklem kitleleri kimlerden oluşmaktadır?
 - d) kullanılan ölçme araçları nelerdir?
 - e) kullanılan veri analiz teknikleri nelerdir?

Yöntem***Araştırma Modeli***

Bu araştırmada içerik analizi türlerinden betimsel içerik analiz tekniği uygulanmıştır. Betimsel içerik analizi, herhangi bir konu ile ilgili yapılan araştırmaların incelenerek genel eğilimlerin veya sonuçların sistematik bir şekilde tanımlandığı bir analiz tekniğidir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Veriler üzerinde yapılan betimsel içerik analizi toplanan verilerin derin bir işleme tabi tutularak betimsel bir yaklaşımla belirli kavram ve temalar altında sunulması şeklinde gerçekleşmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 259). Buradan hareketle bu araştırmada ülkemizde uzaktan eğitim tezlerinin araştırma metodolojisi eğilimlerinin betimsel ve tanılayıcı bir şekilde belirlenmesi amacıyla betimsel içerik analizi yapılmıştır.

Evren/Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini YÖK’ün ulusal tez merkezi veri tabanında dizinlenen uzaktan eğitim ile ilgili tezler oluşturmaktadır. Araştırmada hem yeterli büyüklükte örnekleme ulaşabilmek hem de güncel tezler ile çalışabilmek için amaçlı örnekleme alma yoluna gidilmiştir. Amaçlı örnekleme belli özelliklere sahip olgu, olay ve durumların seçilerek bunların derinlemesine keşfedilmesi ve açıklanması amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 90). Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini 2005 ile 2014 yılları arasında yayınlanan ve erişime açık olan

toplam 380 uzaktan eğitim tezi oluşturmuştur. Erişime açık olmayan tezler, YÖK veya ilgili enstitüler aracılığıyla erişimin zorluğu ve zaman alıcılığından dolayı araştırma kapsamının dışında tutulmuştur.

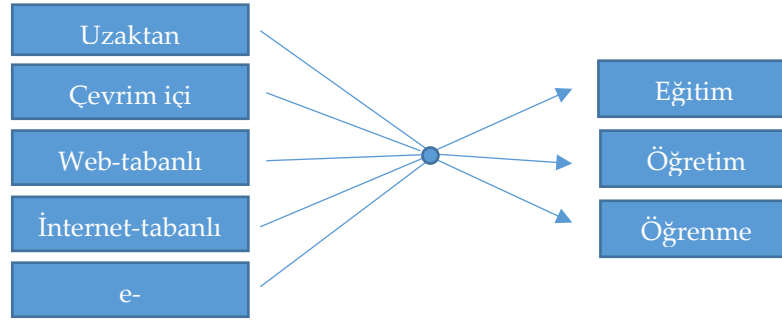
Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Google Forms kullanılarak “Uzaktan Eğitim Tezleri İnceleme Formu” (UETİF) adında bir form hazırlanmıştır. UETİF’te tez türü, tez başlığı, tezin yayın yılı, tezin yayınlandığı üniversite, enstitü, anabilim dalı, araştırma yöntemi, araştırma deseni, örnekleme yöntemi, örneklem kitlesi, veri toplama aracı ve veri analiz teknikleri gibi alanlara özgü olarak metin kutularına, açılır kutulara, onay kutularına yer verilmiştir. UETİF’teki alanların bilgi girişine yeterliliğinin, amaca uygunluğunun, eksik kısımlarının belirlenmesi amacıyla bir ön çalışma yapılmıştır. Ön çalışmada her değerlendirmeci kişi başı rastgele seçilen 10, toplamda 50 tezi UETİF’i kullanarak kodlamıştır. Ön çalışma sonunda tezlerdeki içeriğe bağlı olarak UETİF’deki açılır kutulara yeni bilgiler eklenmiş, ek metin kutularına yer verilmiş veya onay kutularına ek bilgiler eklenmiştir. Örneğin incelenen tezlere bağlı olarak metin kutuları yetersiz kalmış bundan dolayı ek metin kutuları eklenmiştir. Ayrıca kimi tezlerde belirtilen farklı bir analiz tekniğinin açılır kutularda yer almadığı görülmüş bundan dolayı açılır kutularda var olmayan analiz teknikleri eklenmiştir. Bu düzeltmeler ve eklemeler sonunda UETİF’in son hali oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin toplanmasında şu adımlar izlenmiştir:

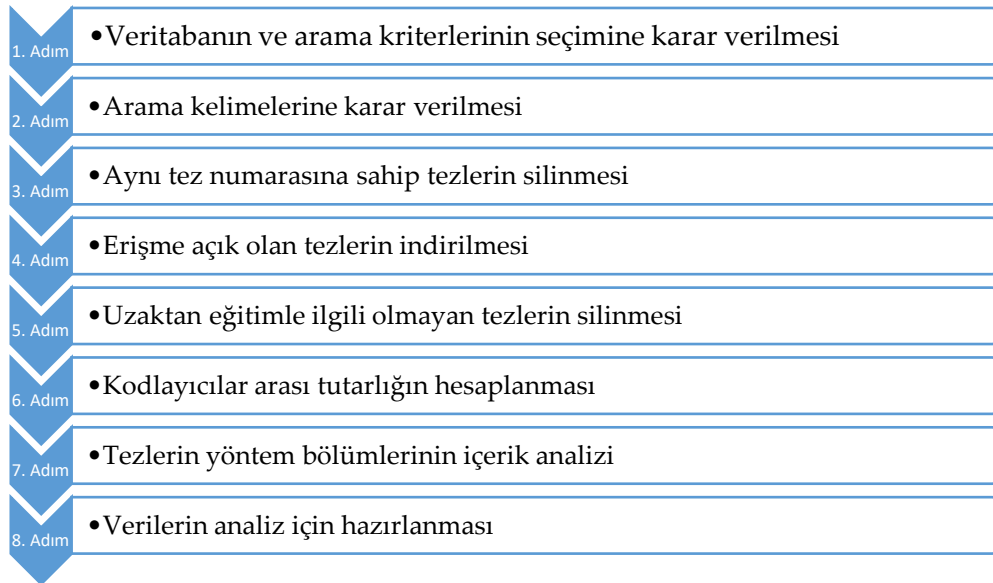
1. YÖK’ün Ulusal tez merkezindeki gelişmiş tarama kısmındaki aranacak kelimeler kısmına arama terimi girilmeden önce arama terimi tezin tüm künyesinde (tez adı, konu, dizin, özet) taratılması ve tezlerin 2005 ile 2014 yılları arasında olması seçenekleri seçilmiştir.
2. Ulaşılamayan herhangi bir tez olmaması adına Şekil 1’de gösterilen arama terimleri çaprazlanarak 15 farklı arama terimi oluşturulmuş ve YÖK tez veri tabanında arama gerçekleştirilmiştir. 15 farklı arama teriminin seçilmesinde literatürde bu terimlerin uzaktan eğitim kavramı yerine kullanılması (Guri-Rosenblit, 2005) etkili olmuştur. Bu doğrultuda toplam 915 tez bulunmuştur.

Şekil 1. Araştırma Terimlerinin Çaprazlanması

3. Geniş ölçekte arama terimi kullanıldığından aynı tez numarasına sahip tezler bulunmuştur. Bunlardan sadece biri seçilerek aynı tez numarasına sahip tezler silinmiştir. Bu aşamada tezler toplamda 711 adet kalmıştır.
4. 711 tez araştırmacılar tarafından YÖK tez veri tabanından indirilmiştir. İndirme işlemi 01.06.2015 ile 05.06.2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda erişime açık olmayan 75 tez araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu aşamada tez sayısı 636 olmuştur.

5. 636 tez araştırmacılar arasında bölüştürülerek tezlerin yöntem kısımları incelenmiş uzaktan eğitim alanı ile ilişkili olmayan 134 tez araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu aşamada araştırmacıların uzaktan eğitim tezi olduğundan emin olamadıkları 148 tez bu kez araştırmacılar bir araya gelerek incelenmiş ve uzaktan eğitimle ilişkili olmayan 122 tez daha araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu kararlar verilirken uzaktan eğitimi; normalde öğretimin, öğrenmeden farklı bir mekânda ve zamanda gerçekleştiği, teknoloji aracılığıyla iletişime ihtiyaç duyan öğretme ve planlı öğrenme olarak tanımlayan Moore ve Kearsley'in (1996) bakış açısı esas alınmıştır. Bu aşamada tez sayısı 380'e düşmüştür.
6. 380 uzaktan eğitim tezi araştırmacılar arasında paylaşılmadan önce, rastgele seçilen 10 tez tüm araştırmacılar tarafından incelenerek kodlanmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlılık için kodlamalar üzerinde Miles ve Huberman'ın (1994) Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucu kodlayıcılar arası uyum yüzdesi %84 olarak bulunmuş ve bu değer kabul edilebilir seviyede çıkmıştır.
7. Kodlayıcılar arası tutarlılık belirlendikten sonra her kodlayıcı tezlerin yöntem kısımlarını içerik analizine tabi tutmuştur. İçerik analizi sırasında tez yazarlarının beyanları esas alınmıştır. Kimi tezlerde yöntem bölümleri net olmadığından, araştırmacılar bu tezleri beraber inceleyerek kodlamışlardır.
8. Araştırmacılar tarafından yöntem bölümleri incelenen tezler Microsoft Excel dosya formatında kaydedilerek frekans, yüzde gibi betimsel istatistikler verilmesi ve pivot tabloların oluşturulması için hazır hale getirilmiştir.

Şekil 2. Veri Toplama Sürecinin Özeti

Verilerin Analizi

Araştırma sonunda elde edilen veriler Microsoft Excel 2013 programı ile analiz edilmiştir. Toplanan veriler üzerinde pivot tablolar kullanılarak analizler yapılmıştır. Pivot tablolar kullanılarak oluşturulan veri kümeleri kategorilere ayrılmış, veriler arasında ilişkiler analiz edilmiş ve yorumlar yapılmıştır. Bunun yanında elde edilen verilerde betimsel istatistiklerden faydalanılarak frekans ve yüzde bilgileri verilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırma kapsamında geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması adına aşağıdaki önlemler ve stratejiler ele alınmıştır. Nitel araştırmalarda genel anlamda geçerlilik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu edinir. İç geçerlilik, araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin geçerli ve doğru adımlarla yapılmasıdır. Bu kapsamda verilerin toplanması ve analiz edilmesi kısmında izlenen

adımların detaylı anlatılması iç geçerliliğin sağlandığını göstermektedir. Dış geçerlilik elde edilen sonuçların aktarılabirliğine yani genellenebilirliğine ilişkindir. Bu kapsamda incelenen tezler literatürdeki çalışmalar ile karşılaştırıldığında yakın düzeyde genellenebilirlik vermektedir. Nitel araştırmalarda genel anlamda güvenilirlik ise, araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğine ilişkindir. İç güvenilirlik aynı verinin başka araştırmacılar tarafından kullanılarak aynı sonuçlara ulaşılabilirliği, dış güvenilirlik araştırma sonuçlarının aynı şekilde elde edilip edilemeyeceği ile ilgilidir. Bu kapsamda bu çalışmadaki tezler ön inceleme kapsamında araştırmacılar tarafından incelenmiş ve uyum oranı iyi düzeyde çıkmıştır. Bununla beraber nitel araştırmalarda veri toplama ve analiz sürecinin detaylı anlatılması, kodlama anahtarının çıkarılması, kodlama anahtarından yola çıkarak temaların çıkarılması ve kodlayıcılar arası tutarlığın hesaplanması geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması adına yapılması gereken yöntemlerdir (Rourke ve Anderson, 2004). Bu doğrultuda araştırma kapsamında bu gibi yöntemlerin uygulanması ve gerekli önlemlerin alınması çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmıştır.

Bulgular

Bu bölümde bulgular demografik özellikler ve yöntemsel inceleme olarak gruplandırılmış ve araştırma sorularına uygun şekilde sırasıyla başlıklar halinde sunulmuştur.

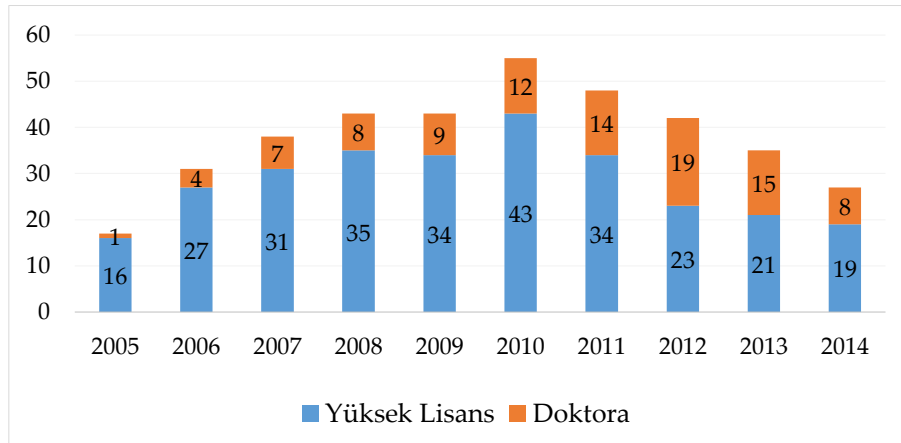
Uzaktan Eğitim Tezlerinin Demografik Özellikleri

Tezin Türü

Uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. 2005-2014 yılları arasında yayınlanan yüksek lisans tezlerinin sayısı 283 (%74,5) iken doktora tezlerinin sayısı 97 (%25,5) olarak ortaya çıkmıştır. Hiç kuşkusuz yüksek lisans tezlerinin sayısının fazla çıkmasında, Türkiye'deki yüksek lisans programlarının sayısının doktora programlarına göre daha fazla olması ve yüksek lisans programlarının süresinin doktora programlarının süresinden kısa olması durumu etkili olmuştur.

Yıllara Göre Tez Dağılımı

Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki uzaktan eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımı Şekil 3'te verilmiştir.

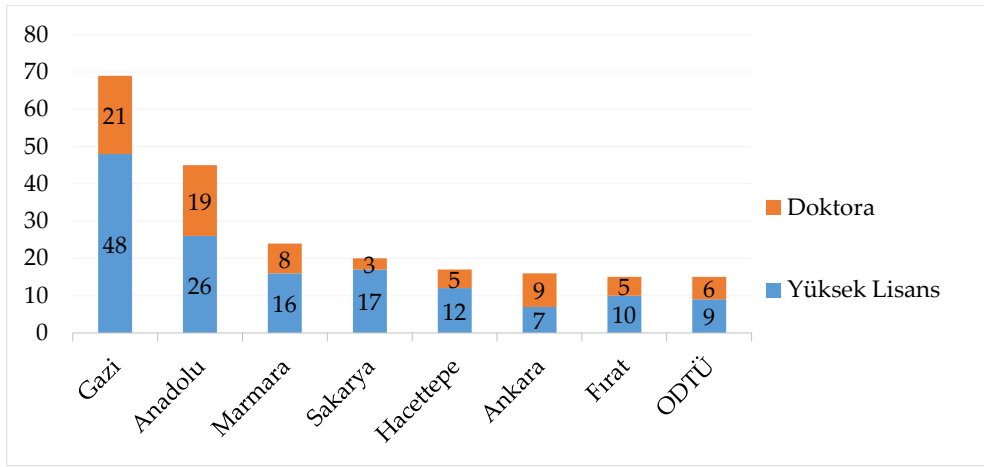

Şekil 3. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 3'teki uzaktan eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2005 yılından 2010 yılına kadarki dönemde uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerin artarak devam ettiği fakat 2010 yılından sonra uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerin azaldığı görülmektedir. Doktora çalışmalarında eğilim, yüksek lisans çalışmalarındaki eğilimden farklı görülmektedir. Doktora tezlerinin sayısı son birkaç yıl hariç istikrarlı bir artış sergilerken, yüksek lisans tez sayıları için 2010 yılı kırılma noktasıdır. Bu durumun sebeplerinden bir kaçısı olarak uzaktan eğitim programlarının bir kısmının kapatılması veya araştırmacıların yeni ortaya çıkan konulara eğilim göstermeleri (Martin vd., 2011) olabilir.

Üniversitelere Göre Tez Dağılımı

Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki uzaktan eğitim tezlerinin üniversitelere göre dağılımı Şekil 4'te verilmiştir.

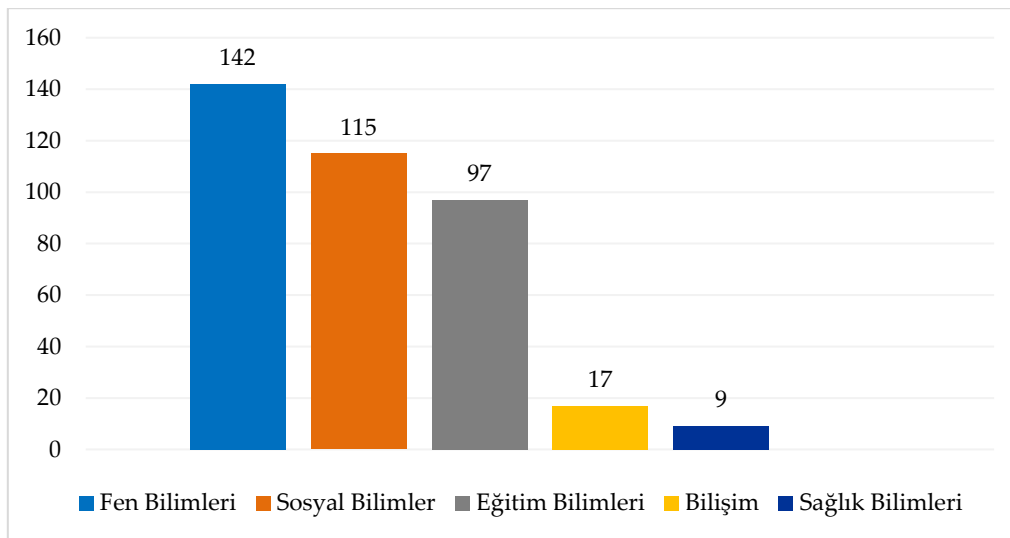

Şekil 4. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 4'te üniversitelere göre tez sayılarını gösteren grafik incelendiğinde uzaktan eğitim tezlerinin en fazla Gazi Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Bu üniversiteyi sırasıyla Anadolu, Marmara, Sakarya ve Hacettepe Üniversiteleri takip etmektedir. Diğer üniversiteler (49 üniversite) ise toplamda 159 tez yapmış ve bunların sadece 21'i doktora, 138'i ise yüksek lisans tezi olmuştur. Ülkemizde doktora programlarına kayıtlı öğrenci sayısının yüksek lisans programlarına göre az sayıda olduğu göz önüne alındığında bu değerler beklenen düzeydedir. Ayrıca Gazi üniversitelerinde çok sayıda tez yapılmasında; bu üniversitenin enstitülerindeki yüksek lisans ve doktora eğitimi programlarında Eğitim Teknolojileri, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Bilgisayar Eğitimi, Bilişim Sistemleri vb. gibi birden fazla bilim ve anabilim dalının olmasının (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016). Anadolu üniversitesinde ise açık öğretim fakültesi ve uzaktan eğitim anabilim dalının bulunmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Enstitülere Göre Tez Sayıları

Tezlerin enstitülere göre sayısı Şekil 5'te verilmiştir.

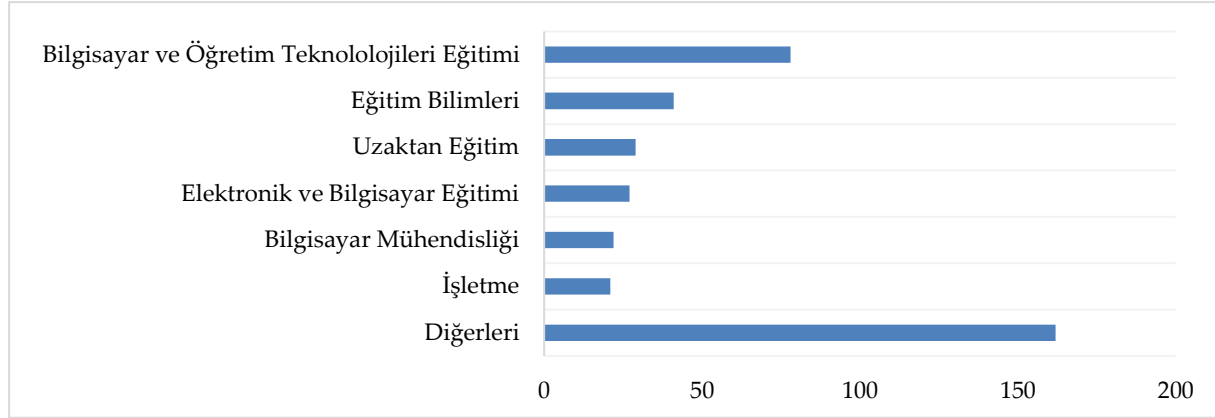
Şekil 5. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Şekil 5'te uzaktan eğitim tezlerinin enstitülere göre dağılımını gösteren grafik yer almaktadır. Grafik incelendiğinde tezlerin en fazla Fen bilimleri (142), Sosyal bilimler (115) ve Eğitim bilimleri (97)

enstitüleri bünyesinde yapıldığı görülmektedir. Ayrıca Bilişim enstitülerinde 17 ve Sağlık enstitülerinde 9 tezin yapıldığı görülmektedir. Şekildeki oranlar incelendiğinde özellikle fen, sosyal ve eğitim bilimleri enstitüleri arasında ciddi farkların olmadığı ve bu oranların birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir.

Anabilim Dallarına Göre Tez Sayıları

Uzaktan eğitim tezlerinin anabilim dallarına göre sayısı Şekil 6’te verilmiştir.

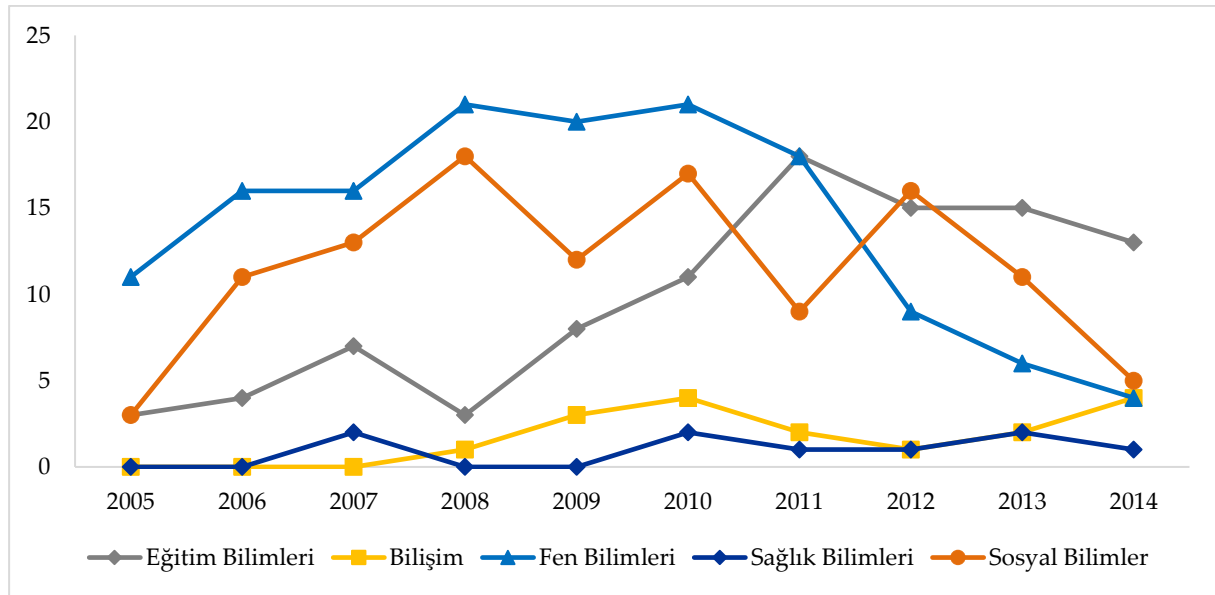

Şekil 6. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Şekil 6’da yer alan anabilim dallarına göre tez oranları grafiği incelendiğinde uzaktan eğitim tezlerinin en fazla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim dalında yapıldığı görülmektedir. Bu anabilim dalını sırasıyla Eğitim Bilimleri, Uzaktan Eğitim, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Mühendisliği Anabilim dalları izlemektedir. Ayrıca 76 farklı anabilim dalı (bilgisayar anabilim dalı, bilgi teknolojileri anabilim dalı, eğitim programları ve öğretimi anabilim dalı, yönetim bilişim sistemleri anabilim dalı vb.) altında az sayıda da olsa uzaktan eğitim tezlerinin yapıldığı görülmüştür.

Enstitülerde Yayınlanan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Enstitülerde yayınlanan uzaktan eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımı Şekil 7’de verilmiştir.

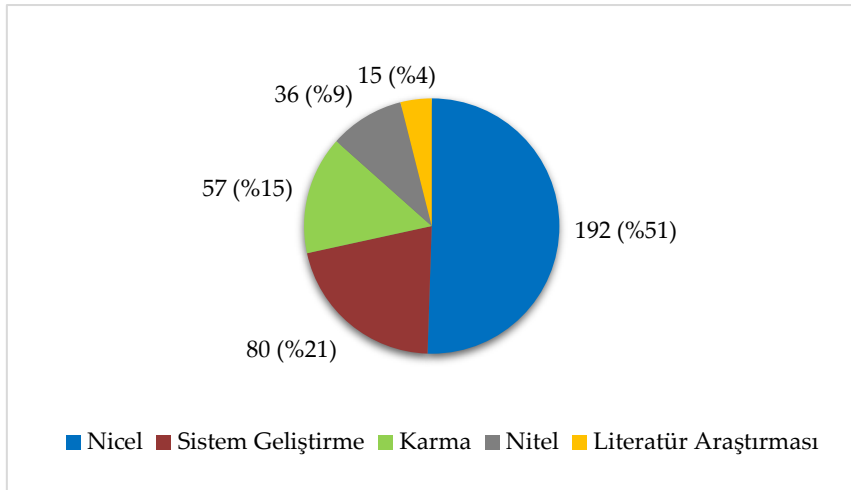
Şekil 7. Enstitülerde Yayınlanan Uzaktan Eğitim Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde Eğitim Bilimleri Enstitülerince yapılan uzaktan eğitim tezlerinin 2005 yılından 2011 yılına kadar artış gösterdiği görülmektedir. Bunun yanında Fen Bilimleri Enstitüleri tarafından yapılan tezlerde ise 2010 yılından itibaren azalma görülmektedir. Eğitim bilimleri enstitülerinin uzaktan eğitim alanında son yıllarda fazla sayıda çalışma yapmasında bünyesinde yer alan bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, eğitim bilimleri ve uzaktan eğitim anabilim dallarının etkisi olabilir. Nitekim bu çalışmada Şekil 6 tekrar incelendiğinde tezlerin en fazla yukarıda bahsedilen anabilim dalları çatısı altında yapıldığı görülecektir. Bu açıdan Fen bilimleri ve Sosyal bilimlerde yürütülen tezlerde yıllar geçtikçe azalma meydana gelmesinde, uzaktan eğitim çalışmalarının yapıldığı bilim ve anabilim dallarının özellikle 2010 tarihinden itibaren yeni açılan Eğitim bilimleri enstitüleri çatısı altına girmesi (Yükseköğretim kurulu, 2016), Eğitim bilimleri enstitülerinin son yıllarda uzaktan eğitim alanında tez çalışmalarının yapılmasına önem vermesi ve bu konu üzerinde giderek daha fazla çalışması gösterilebilir.

Uzaktan Eğitim Tezlerinin Metodolojik Bulguları

Araştırma Metodolojisine Göre Tez Dağılımı

Araştırma metodolojilerine göre uzaktan eğitim tezlerinin dağılımı Şekil 8’de verilmiştir.

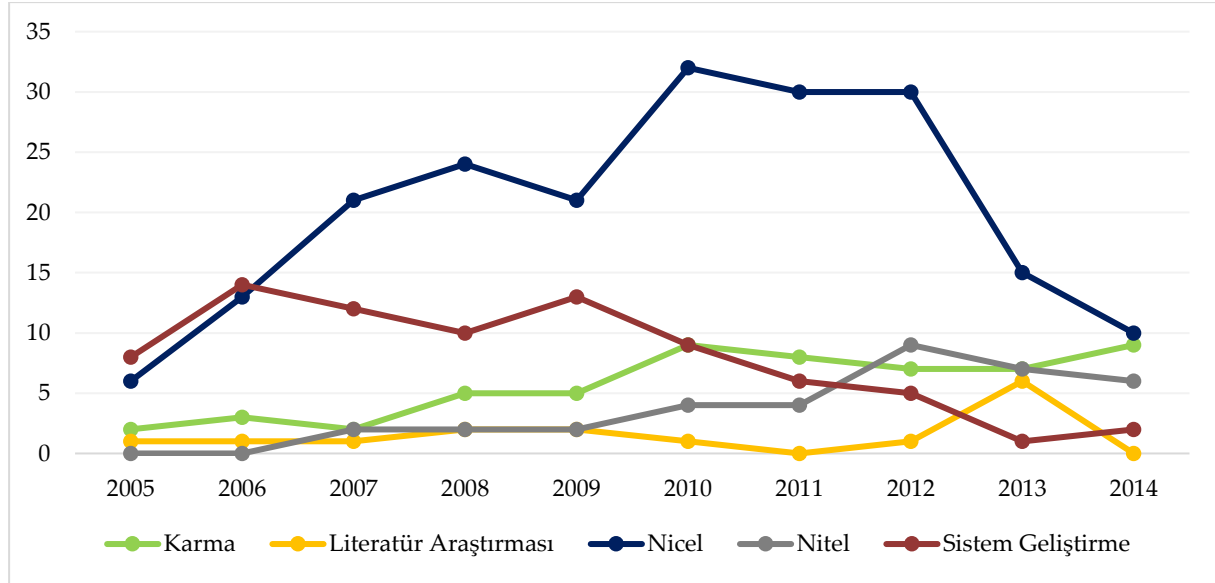

Şekil 8. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Araştırma Metodolojisine Göre Dağılımı

Şekil 8 incelendiğinde uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerde en fazla nicel araştırma metodolojisinin kullanıldığı görülmektedir. Bunları sırasıyla ürün geliştirme, karma yöntem, nitel ve literatür taraması takip etmiştir. Bu bulgular, Türkiye’de uzaktan eğitim tezlerinde ağırlıklı olarak nicel araştırma metodolojisinin temel alındığını göstermektedir. Bunun olası nedeni olarak, araştırmacılarının yürüttükleri çalışmaları genelleştirme çabası, uygulama sürecinin daha kısa sürmesi, hızlı ve kolay bir şekilde istenen geniş sayıda örnekleme ulaşabilme, zaman ve maliyet avantajları gösterilebilir (Göktaş vd., 2012).

Tezlerin Araştırma Metodolojisinin Yıllara Göre Dağılımı

Uzaktan eğitim tezlerindeki araştırma metodolojilerinin yıllara göre dağılımı Şekil 9'da verilmiştir.

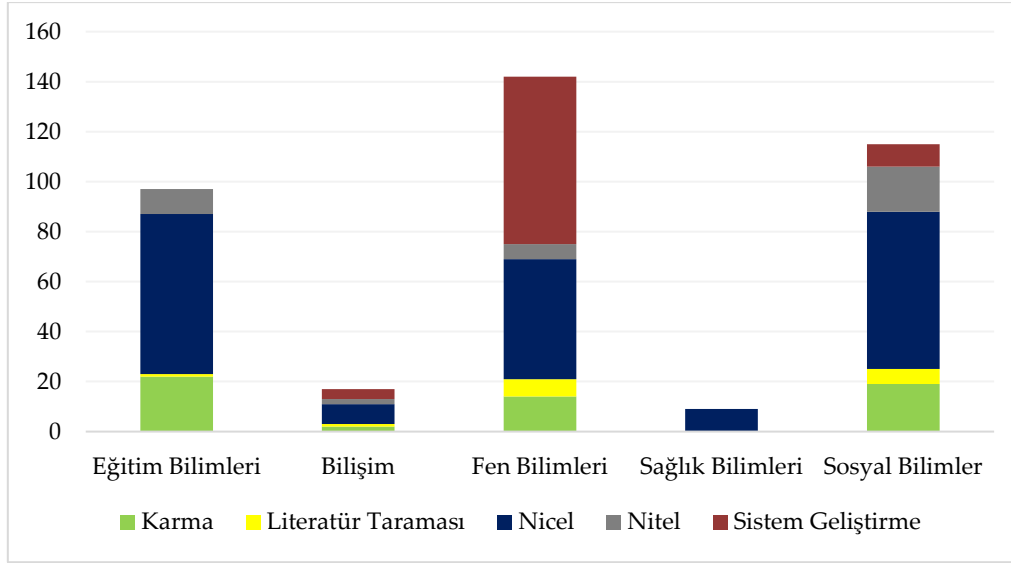

Şekil 9. Uzaktan Eğitim Tezlerinin Araştırma Metodolojisinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 9 incelendiğinde nicel araştırma metodolojisiyle yürütülen uzaktan eğitim tezlerinin 2005 ile 2010 yılları arasında artış gösterdiği fakat 2012 yılından itibaren hızlı bir düşüş yaşadığı görülmektedir. Bunun yanında nitel araştırma metodolojisiyle yürütülen uzaktan eğitim tezlerinde her geçen yıl bir miktar artış olmuş fakat bu artış ciddi bir oranda olmamıştır. Sistem geliştirme çalışmalarında ise 2009 yılından itibaren önemli oranda bir düşüş olduğu görülmektedir. Karma araştırma metodolojisine bakıldığında da bu tür araştırmaların nitel araştırma metodolojisiyle benzer bir yönelim gösterdiği fakat bunun yanında bu araştırmaların yıllara göre düzenli bir eğiliminin olmadığı anlaşılmaktadır. Genel olarak uzaktan eğitim alanında nicel araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde diğer araştırma metodolojilerine göre ciddi bir azalma olmuştur. 2010 yılından itibaren uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerdeki azalma (Şekil 3) göz önüne alındığında, bu durumun en çok nicel araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerinin azalmasına etki ettiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca 2010 yılından itibaren nitel araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerin az da olsa artması, alanda yorumlayıcı paradigmanın giderek benimsenmeye başladığını (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 34) gösterir niteliktedir.

Enstitülerde Yayınlanan Tezlerin Araştırma Metodolojilerine Göre Dağılımı

Enstitülerde yayınlanan uzaktan eğitim tezlerinin araştırma metodolojilerine göre dağılımı Şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. Enstitülerde Yayınlanan Uzaktan Eğitim Tezlerinin Araştırma Metodolojisine Göre Dağılımı

Şekil 10 incelendiğinde Eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlanan tezlerde en fazla nicel araştırma metodolojisinin kullanıldığı bunu daha sonra karma araştırma metodolojisi çalışmalarının izlediği, Fen bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerde en fazla sistem geliştirme çalışmalarının yapıldığı bunu daha sonra nicel araştırma metodolojisi çalışmalarının izlediği görülmektedir. Sosyal Bilimler enstitülerinde hazırlanan tezlerde de eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlanan tezlerde olduğu gibi nicel araştırma metodolojisinin en fazla olduğu bunu daha sonra yakın sayıda karma ve nitel araştırma metodolojisi çalışmalarının izlediği görülmektedir. Bu bulgulardan Fen bilimleri enstitüsünde sistem geliştirme tez çalışmalarına yönelik bir eğilim olduğu, Eğitim bilimleri ve Sosyal Bilimler enstitülerinde ise nicel araştırma metodolojisi çalışmalarına yönelik bir eğilim olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma Metodolojisine Göre Kullanılan Desenler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan desenlerin araştırma metodolojilerine göre dağılımını gösteren bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Metodolojisine Göre Araştırma Desenleri

Nicel Araştırma Metodolojisi		Nitel Araştırma Metodolojisi		Karma Araştırma Metodolojisi	
Araştırma Deseni	f	Araştırma Deseni	f	Araştırma Deseni	f
Tarama	125	Durum	41	Durum	41
Deneysel	93	İfade edilmemiş	38	İfade edilmemiş	31
İfade edilmemiş	27	Eylem	6	Tarama	28
Diğer	2	Diğer	4	Deneysel	19
Korelasyon	2	Olgu Bilim	2	Eylem	6
Nedensel	1	Kuram	2	Diğer	2
Meta-analiz	1	Kültür	2	Olgu Bilim	2
				Kuram oluşturma	2
				Korelasyon	1
				Kültür	1

Tablo 1'de nicel, nitel ve karma araştırma metodolojisine göre hazırlanan tezlerdeki araştırma desenlerine yer verilmiştir. Burada bazı tezlerde birden fazla araştırma deseninin kullanılmasından

dolayı toplam araştırma deseni sayısı toplam tez sayısını aşmıştır. Tablo 1 incelendiğinde nicel araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde en fazla tarama deseninin kullanıldığı ve bunu deneysel desenin takip ettiği, nitel ve karma araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde ise en fazla durum çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında özellikle nitel ve karma araştırma metodolojisinin kullanıldığı çok sayıda tezde araştırma deseninin ifade edilmediği görülmüştür. Karma araştırma metodolojisinin kullanıldığı çalışmalarda nicel yöntemin kullanıldığı bölümlerde en fazla tarama, nitel yöntemin kullanıldığı bölümlerde ise en fazla durum çalışmalarının kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca Tablo 1 incelendiğinde korelasyonel, nedensel, eylem, olgubilim gibi araştırma desenlerinin tüm araştırma metodolojilerinde sayıca çok düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan, nicel araştırma metodolojisinde genellikle var olan durumu tespit etmeye ve karşılaştırmalı çalışmalar yapmaya, nitel araştırma metodolojisinde ise durumu her yönüyle anlamlandırmaya yönelik bir eğilimin olduğu anlamı çıkarılabilir.

Araştırma Metodolojisine Göre Temel Alınan Örneklem Yöntemleri

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan örneklem yöntemlerinin araştırma metodolojilerine göre dağılımını gösteren bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırma Metodolojisine Göre Örneklem Yöntemleri

Nicel Araştırma Metodolojisi		Nitel Araştırma Metodolojisi		Karma Araştırma Metodolojisi	
Örneklem Yöntemi	f	Örneklem Yöntemi	f	Örneklem Yöntemi	f
İfade edilmemiş	116	Amaçlı	18	İfade edilmemiş	34
Uygun/kazara	26	İfade edilmemiş	16	Amaçlı	21
Amaçlı	18	Uygun/kazara	2	Uygun/kazara	8
Basit Seçkisiz	16	Basit Seçkisiz	-	Basit Seçkisiz	7
Diğer	12	Tabakalı	-	Diğer	4
Tabakalı	4	Diğer	-	Tabakalı	2

Tablo 2 incelendiğinde nicel araştırma metodolojisinin kullanıldığı tezlerin büyük çoğunluğunda örneklem yönteminin ifade edilmediği, nitel araştırma metodolojisinin kullanıldığı tezlerde en fazla amaçlı örneklem yönteminin temel alındığı görülmektedir. Karma araştırma metodolojisinin kullanıldığı tezlerde ise nicel araştırma metodolojisinin kullanıldığı tezlerde olduğu gibi tezlerin büyük çoğunluğunda örneklem yönteminin ifade edilmediği görülmektedir. Örneklem yönteminin ifade edilmediği tezlerde genel olarak katılımcıların kimlerden ve kaç kişiden oluştuğuna yönelik bilgiler verilmiştir. Bunun yanında nitel araştırma metodolojisi çalışmalarında araştırmanın amacına göre katılımcıların belirlenmesinin amaçlı örneklem alınmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla nicel, nitel ve karma araştırma metodolojisi çalışmalarında hedef kitlenin uzaktan eğitim alan öğrenciler olması yani araştırmacıların kendi çevrelerindeki sorunları fark edip çözüm bulma ihtiyaçları amaca uygun örneklem alınmasında etkili olmuştur. Bunun yanında örneklem yönteminin ifade edilmemesinde Göktaş ve diğerleri (2012) ile Şimşek ve diğerlerinin (2009) belirttiği gibi araştırmacıların yöntemsel bilgilerinin sınırlı olması gösterilebilir.

Araştırma Metodolojisine Göre Örneklem Kitleleri

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan örneklem kitlelerinin araştırma metodolojilerine göre dağılımını gösteren bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırma Metodolojisine Göre Örneklem Kitleleri

Nicel Araştırma Metodolojisi	f	Nitel Araştırma Metodolojisi	f	Karma Araştırma Metodolojisi	f
Örneklem Kitleleri		Örneklem Kitleleri		Örneklem Kitleleri	
Lisans	70	Yetişkin	20	Lisans	35
Yetişkin	66	Lisans	11	Yetişkin	25
Önlisans	37	Diğer (Üniversite, Materyal, Kitap vb.)	6	Önlisans	7
Ortaokul	17	Lisansüstü	4	Diğer (Üniversite, Materyal, kitap vb.)	5
Lise	17	Önlisans	3	Ortaokul	3
Lisansüstü	13			Lise	1
Diğer (Üniversite, Materyal, Kitap vb.)	2			Lisansüstü	1

Tablo 3'te uzaktan eğitim tezlerindeki örneklem kitlelerine yer verilmiştir. Burada bazı tezlerde iki farklı örneklem grubu ile çalışılmasından dolayı toplam örneklem kitleleri sayısı toplam tez sayısını aşmıştır. Tablo 3 incelendiğinde tüm araştırma metodolojisi çalışmalarında katılımcıların en fazla lisans öğrencileri ve yetişkinlerden oluştuğu, katılımcıların ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinden olduğu araştırmaların ise az sayıda olduğu görülmektedir. Bu bulgular, uzaktan eğitim uygulamalarının ağırlıklı olarak üniversite düzeyinde olduğu ya da ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde araştırma yürütmenin zor veya zaman alıcı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum araştırmacıları lisans öğrencileri üzerinde araştırma yapmaya yönlendirmiş olabilir (Varışoğlu, Şahin ve Göktaş, 2013). Bunun yanında uzaktan eğitimin zaman ve mekân sınırını ortadan kaldırması ve yaşam boyu öğrenmeye olanak tanınması yetişkinlerin eğitim ve öğretim ihtiyacının karşılanmasında önemli yere sahiptir. Dolayısıyla yetişkinler üzerinde de fazla sayıda araştırmaların gerçekleştirilmesi, olması beklenen bir sonuç olarak görülmektedir.

Araştırma Metodolojisine Göre Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan ölçme araçlarının araştırma metodolojilerine göre dağılımını gösteren bilgiler Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırma Metodolojisine Göre Kullanılan Ölçme Araçları

Nicel Araştırma Metodolojisi	f	Nitel Araştırma Metodolojisi	f	Karma Araştırma Metodolojisi	f
Ölçme Araçları		Ölçme Araçları		Ölçme Araçları	
Anket	101	Görüşme	26	Görüşme	45
Ölçek	79	Diğer	13	Anket	28
Başarı Testi	65	Doküman İncelemesi	12	Ölçek	22
Diğer	22	Gözlem	6	Başarı Testi	18
Sistem Kayıtları	16	Odak Grup Görüşmesi	4	Diğer	18
		Sistem Kayıtları	4	Sistem Kayıtları	16
		Ölçek	2	Gözlem	14
				Odak Grup Görüşmesi	10
				Doküman İncelemesi	8

Tablo 4'de uzaktan eğitim tezlerindeki kullanılan ölçme araçlarına yer verilmiştir. Burada bazı tezlerde birden fazla ölçme aracı kullanıldığı için toplam ölçme aracı sayısı toplam tez sayısını geçmiştir. Tablo 4 incelendiğinde nicel araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde ölçme aracı olarak en fazla sırasıyla anket ve ölçeklerin kullanıldığı, nitel ve karma araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde

ise en fazla görüşme yöntemiyle veri toplandığı görülmektedir. Son yıllarda güncel bir konu olan sistem kayıtları ile veri toplama yönteminden de faydalandığı anlaşılmaktadır. Sistem kayıtları ile veri toplamının az sayıda kullanılmasında anket, ölçek ve görüşmelerin kolay ve hızlı bir şekilde uygulanmasının etkisi olabilir (Baş, 2005). Bununla birlikte sistem kayıtları çaba, bilgi ve beceri gerektirdiğinden araştırmacılar bu konuda henüz yetkin olamayabilirler.

Araştırma Metodolojisine Göre Veri Analiz Teknikleri

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan veri analizi tekniklerinin araştırma metodolojilerine göre dağılımını gösteren bilgiler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırma Metodolojisine Göre Veri Analiz Yöntemleri

Nicel Araştırma Metodolojisi		Nitel Araştırma Metodolojisi		Karma Araştırma Metodolojisi	
Veri Analizi	f	Veri Analizi	f	Veri Analizi	f
Güvenirlilik analizi	97	İçerik analizi	19	İçerik analizi	32
Anova	80	Diğer	12	Güvenirlilik analizi	22
İlişkisiz t testi	79	Betimsel analiz	5	İlişkisiz t testi	18
Korelasyonel analiz	26	İfade edilmemiş	4	Anova	17
Ki kare	25			Betimsel analiz	13
Açımlayıcı faktör analizi	24			İlişkili t testi	12
Doğrulayıcı faktör analizi	24			Diğer	12
İlişkili t testi	23			Doğrulayıcı faktör analizi	9
Mann-whitney u testi	21			Korelasyonel analiz	8
Ancova	20			Açımlayıcı faktör analizi	7
Kruskal wallis	14			Mann-whitney u testi	7
Regresyon	8			Kruskal wallis	5
Wilcoxon	7			Ki kare	4
Manova	4			Wilcoxon	4
Yapısal eşitlik modeli	3			Regresyon	2
				Yapısal eşitlik modeli	2
				Ancova	1
				Manova	1
				İfade edilmemiş	1

Tablo 5'te uzaktan eğitim tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarında yapılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir. Bir veri toplama aracında birden fazla istatistiksel analiz yapılabildiğinden istatistiksel analiz sayısı toplam tez sayısını aşmıştır. Tablo 5 incelendiğinde nicel yöntemle yürütülen tezlerde sırasıyla en fazla güvenirlilik analizi, ANOVA ve ilişkisiz örneklem için t testi, nitel yöntemle yürütülen tezlerde içerik analizi ve karma yöntem tezlerinde ise sırasıyla en fazla içerik analizi, güvenirlilik analizi, ilişkisiz örneklem için t testi ve ANOVA'nın yapıldığı görülmektedir. Tarama ve deneysel çalışmaların fazla sayıda yapıldığı dikkate alındığında ANOVA ve ilişkisiz t testinin yapılması uzaktan eğitim tezlerinde karşılaştırmalı analizlerin fazla sayıda yapıldığını göstermektedir. Bu bulgular nicel veri analiz tekniklerinde temel istatistik tekniklerinden faydalandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu analizlerin yapılma nedeni olarak değişkenler arasında incelenen özelliklerin daha az ve daha kolay açıklanabilecek şekilde kurgulanması, analiz sonuçlarının daha kolay yorumlanabilmesi gösterilebilir (Göktaş vd., 2012; Selçuk vd. 2014).

Sonuçlar ve Tartışma

Uzaktan Eğitim Tezlerinin Demografik Özelliklerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre tezlerin büyük bir oranının yüksek lisans tezlerinden (%74,5) oluştuğu görülmüştür. Davies ve diğerleri (2010) yaptıkları araştırmada da benzer şekilde yüksek lisans tezlerinin daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Yüksek lisans tez oranlarının yüksek olmasının nedeni olarak dünya genelinde doktora programlarının sayısının az olması, yüksek lisans programlarının süresinin doktora süresinden kısa olması, doktora programlarına alınan öğrenci sayılarının yüksek lisansa alınanlardan az olması ya da doktora programlarına giriş ve mezuniyette istenilen koşulların yüksek lisansa göre daha yüksek olması gösterilebilir. Bu noktalar dikkate alındığında bu bulgunun beklenen bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında uzaktan eğitim alanında yayınlanan tezlerin 2005 yılından 2010 yılına kadarki dönemde sürekli bir artış gösterdiği fakat 2010 yılından itibaren bu alanda yayınlanan tezlerin giderek azaldığı gözlenmiştir. Bu durumun sebebi olarak Martin ve diğerlerinin (2011) belirttiği üzere araştırmacıların New Horizon raporlarında belirtilen yeni konulara (Johnson, Adams Becker, Estrada ve Freeman, 2014, 2015; Johnson vd., 2016), yoğunlaşmaları uzaktan eğitim programlarının bir kısmının kapatılmasıyla oluşan ilginin azalması (Özkök, 2009) veya uluslararası literatürde yaygın olarak çalışılmaya başlanılan kitlesel açık çevrim içi dersler (MOOC) uygulamasının ülkemizde son birkaç yılda çalışılmaya başlanmasının (Aydın, 2016) etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim alanında yayınlanan tezler üniversiteler bazında incelendiğinde en fazla tezin Gazi Üniversitesi bünyesinde gerçekleştiği görülmüştür. Bunun yanında Anadolu, Marmara, Hacettepe, Sakarya, Ankara, Fırat, Orta Doğu Teknik gibi üniversitelerin Gazi üniversitesinden sonra en fazla uzaktan eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteler olduğu belirlenmiştir. Gazi üniversitesinde tez sayılarının fazla olmasında bu üniversitede birden fazla eğitim fakültesinin bulunması ve bu nedenle yüksek lisans ve doktora açısından birden fazla programın olması (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016) gösterilebilir. Ayrıca tez sayısının fazla olduğu üniversitelerin uzun süredir farklı birim ya da merkezlerinde uzaktan eğitim uygulamalarının bulunduğu göze çarpmaktadır. Yine Anadolu Üniversitesinin bünyesinde açık öğretim fakültesini barındırması, bu fakültede çok sayıda öğrencinin kayıtlı olması ve sosyal bilimler enstitüsü çatısı altında uzaktan eğitim anabilim dalının bulunması uzaktan eğitim alanında çok sayıda tez yürütülmesinde etkili olmuştur. Ayrıca söz konusu üniversitelerin Şimşek ve diğerleri (2009) tarafından eğitim teknolojisi alanında yüksek lisans tezlerinin incelendiği araştırmada da yer alması bu üniversitelerin eğitim bilimleri alanında yapılan tez çalışmalarında baskın olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu açıdan bu üniversiteler tarafından gerçekleştirilen tezlerin ileriki araştırmalarda nitelik açısından da değerlendirilmesinin önemli katkılar getireceği düşünülmektedir. Tüm bunların yanında bu sonuç, yeni doçentlik alanı olarak belirlenen uzaktan eğitim alanında lisans, yüksek lisans ve doktora programının açılmasında deneyimi ve tez çalışmaları olan üniversitelere öncelik verilmesi açısından önemli görülmektedir.

Uzaktan eğitim tezlerinin hangi enstitülerde gerçekleştiği incelendiğinde tezlerin en fazla fen bilimleri enstitüsünde yapıldığı tespit edilmiştir. Bunu daha sonra sırasıyla sosyal ve eğitim bilimleri enstitüleri takip etmiştir. Fakat bu oranlar arasında ciddi farkların olmadığı ve bu oranların birbirine yakın değerlerde olduğu görülmüştür. Bunun yanında 2010 yılından itibaren fen bilimleri enstitüsü bünyesinde yapılan uzaktan eğitim tezlerinin azaldığı bunun tersi yönünde eğitim bilimleri enstitü bünyesinde yapılan uzaktan eğitim tezlerinin ise arttığı görülmüştür. Bu sonuçlar eğitim bilimleri enstitülerinin uzaktan eğitim alanında son yıllarda sıklıkla çalışma gerçekleştirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Bunun nedenlerinden biri olarak üniversitelerdeki eğitim bilimleri enstitülerinin sayısının 2010 yılından itibaren artması ve yaygınlaşması gösterilebilir (Yükseköğretim kurulu, 2016). Eğitim bilimleri enstitülerinin uzaktan eğitim alanında son yıllarda fazla sayıda çalışma yapmasında bünyesinde yer alan anabilim dallarının etkisi olabilir. Nitekim bu araştırmada en fazla bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, eğitim bilimleri ve uzaktan eğitim anabilim dallarında tezlerin yürütüldüğü sonucuna ulaşılması ve bu anabilim dallarının ülkemizde genellikle eğitim bilimleri enstitüsü bünyesinde yer alması bu görüşü desteklemektedir. Uzaktan eğitim tezlerinin eğitim ya da

sosyal bilimler enstitülerinde yapıyor olması uzaktan eğitimin sosyal ve eğitim yönünün ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Fen bilimlerinde yürütülen tezler ise ağırlıklı olarak uzaktan eğitimin teknoloji ve teknik yönünün ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle ele alındığında uzaktan eğitimle ilgili geçmiş yıllarda teknoloji ve teknik boyutun ön plana çıkarak altyapı eksikliğinin önüne geçilmeye çalışıldığı, teknolojik ve teknik gelişmelerden sonra sosyal ve eğitsel boyutun ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Eğitim teknolojisi alanının gelişimi incelendiğinde de benzer bir gelişimin olduğu (Alkan, 2011) ve bunun alansal anlamda beklenen bir gelişme olduğu ifade edilebilir.

Uzaktan Eğitim Tezlerinin Metodolojik Özelliklerine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerin yöntemsel açıdan elde edilen sonuçları incelendiğinde nicel araştırma metodolojisinin (%51) diğer yöntemsel araştırma metodolojilerine kıyasla ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bunu daha sonra sistem geliştirme (%21) ve karma metodolojisi çalışmaları (%15) izlemiştir. Araştırma metodolojisinin enstitü bazında sonuçları değerlendirildiğinde Fen bilimleri enstitüsünde sistem geliştirme tez çalışmalarının fazla olduğu, Eğitim bilimleri ve Sosyal Bilimler enstitülerinde ise nicel araştırma metodolojisinin ağırlıkta çalışıldığı belirlenmiştir. Yurtdışında 1990-1999 yılları arasındaki makalelerin ve tezlerin (Berge ve Mrozowski, 2001), 1998-2007 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yayınlanan tezlerin (Davies vd., 2010) ve 2000-2008 yılları arasındaki uzaktan eğitim makalelerin (Zawacki-Richter vd., 2009) incelendiği araştırmalarda nicel araştırma metodolojisinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Davies ve diğerleri (2010) 1998-2007 yılları arasında yurtdışında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerini inceledikleri çalışmalarında nicel araştırma metodolojisinin yaygın olduğu sonucuna ulaşmışlardır ki bu durum ülkemizde uzaktan eğitim tezlerindeki yöntemsel eğilimle aynı olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Horzum ve diğerleri (2013) uzaktan eğitimde Türkçe yazılmış makaleleri inceledikleri çalışmalarında ağırlıklı olarak nicel araştırma metodolojisine dayalı çalışmalar olduğu sonucuna ulaşmaları yurtdışındaki çalışma sonuçlarını (Zawacki-Richter vd., 2009) ve bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Uzaktan eğitimle ilgili makale ve tezlerde tüm dünyada nicel araştırma metodolojisinin yaygın kullanımı beklenen bir durumdur. Bu durumun sebepleri olarak şunlar gösterilebilir. Birincisi ürün geliştirme ve uzaktan eğitim çalışmaları, teknolojiye dayalı eğitim uygulamalarıdır. Bu yönüyle teknolojinin geliştirilmesi ve uygulanmasında nicel araştırma metodolojisinin ön plana çıkması doğaldır. İkincisi uzaktan eğitimin doğası gereği öğrenciler çoğu uygulamada eğitimi istediği zaman almakta ve sadece sınavlarda uzaktan eğitim kurumuna gelmektedir. Bu açıdan nicel araştırma metodolojisinde test, anket ya da ölçek istendiği zaman doldurulabilmektedir. Nitel araştırma metodolojisinde ise görüşme, gözlem ve doküman analizinin birlikte kullanılması vurgulanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Uzaktan eğitimin asenkron ortamlarında gözlem ve görüşmenin yapılması çok zor iken, doküman analizi bile tek olarak istenen düzeyde gerçekleşmemektedir. Senkron ortamlarda ise görüşme yöntemleri kullanılabilirken, katılımcı gözlemcilik çok işlevsel olmasa da gerçekleştirilebilirken doküman analizi zorlaşmaktadır. Bu veri toplama yöntemleri bir arada ele alınamadığından nitel araştırma metodolojisinin güçlü desenleri kullanılamamaktadır. Kısacası uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciye istendiği zaman ve istenilen kanaldan ulaşılamadığından nicel araştırma metodolojisinin ve veri toplama araçlarının yaygın olması beklenir. Nitekim eğitim araştırmaları makaleleri (Göktaş vd., 2012), eğitim teknolojileri makaleleri (Küçük vd., 2013; Şimşek vd., 2009), Türkçe eğitimi makaleleri (Varışoğlu vd., 2013) ve eğitim teknolojisi tezlerindeki (Şimşek vd., 2008) eğilimlerin incelendiği araştırmalarda en fazla nicel araştırma metodolojisine dayalı araştırmaların yapılması ülkemizde nicel araştırma metodolojisinin ağırlıkta olduğunu desteklemektedir. Bunun muhtemel nedeni, araştırmacılarının yürüttükleri yeni araştırma yöntem, uygulama veya öğretimin etkililiğini test etme açısından karşılaştırmalı analizlere ihtiyaç duymaları olabilir. Ayrıca nicel araştırmaların nitel araştırmalara göre zaman, hız ve kolaylık sağlamanın (Büyüköztürk vd., 2012) araştırmacıları nicel çalışmalara yönlendirmesi gösterilebilir (Küçük vd., 2013).

Bu sonuçlara ek olarak araştırmada ülkemizde nicel araştırma metodolojisine dayalı uzaktan eğitim çalışmalarında 2010 yılından itibaren bir azalma olduğu görülmüştür. Nicel araştırma metodolojisine dayalı uzaktan eğitim çalışmalarının azalmasına karşın nitel araştırma metodolojisine dayalı araştırmalar 2010 yılında artış göstermiş fakat bu artış düzenli olmamıştır. Bozkurt ve

diğerlerinin (2015) uzaktan eğitim alanındaki dergilerdeki 2009-2013 yılları arasında yayınlanan makaleleri inceledikleri araştırmalarında nitel araştırma metodolojisinin ağırlıkta olduğu sonucuna ulaşmaları nitel araştırma metodolojisinin özellikle 2010 yılından itibaren yükselişe geçtiğini gösterir niteliktedir. Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde uzaktan eğitim alanında çalışan araştırmacıların nicel araştırma metodolojisini temel alarak uyguladıkları yöntem, uygulama veya öğretimin etkililiğini test etmelerinin yanında, son dönemlerde nitel araştırma metodolojisiyle az sayıda katılımcıya ulaşarak uygulanan uzaktan eğitim yöntemiyle ilgili ayrıntılı ve derinlemesine bilgi edinmeye yönelik bir eğilimlerinin olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanında son yıllarda yorumlayıcı paradigmanın getirdiği olay, durum ve olguların çevre şartlarının da dikkate alınarak bir bütünlük içerisinde görülmesi isteği etkili olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmada nicel araştırma metodolojisine göre yapılan uzaktan eğitim tezlerinde en fazla tarama deseninin kullanıldığı bunu daha sonra deneysel desenlerin takip ettiği görülmüştür. Benzer şekilde alan yazında gerek yurt dışı ve gerek yurt içinde yapılan uzaktan eğitimle ilgili makale (Berge ve Mrozowski, 2001; Bozkurt vd., 2015) ve tez çalışmalarında (Davies vd., 2010) en fazla tarama araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. Nicel araştırma metodolojisinde tarama deseni mevcut durumu ve yaygınlığını ortaya koymayı temel alan bir desendir. Özellikle deneysel desene göre planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması daha kolay olduğu için tercih edilmiş olabilir (Selçuk vd., 2014). Yine deneysel desen çalışmalarında sürecin ve geçerliliğin sağlanması oldukça zordur. Deneysel desenlerde katılımcılarda süreklilik ve deney kaybı gibi unsurlar deseni etkilediğinden oldukça zor bir süreçtir. Uzaktan eğitim uygulamalarında materyal ve ortamın tasarımı başlı başına zorlayıcı süreçler olduğundan buna bir de deneysel desenin zorlukları eklendiğinde oluşan durum araştırmacıları tarama türü çalışmalarını seçmeye yönlendirmiş olabilir (Göktaş vd., 2012). Ayrıca bu araştırmada nitel araştırma metodolojisine göre yapılan uzaktan eğitim tezlerinde en fazla durum çalışmalarının yapıldığı, karma araştırma metodolojisinin temel alındığı çalışmalarda nicel yöntemin kullanıldığı bölümlerde en fazla tarama, nitel yöntemin kullanıldığı bölümlerde ise en fazla durum çalışmalarının kullanıldığı görülmüştür. Benzer şekilde uzaktan eğitim alanında yayınlanan makale (Berge ve Mrozowski 2001; Bozkurt vd., 2015) ve tez çalışmalarında (Davies vd., 2010) nitel araştırma metodolojisine dayalı en fazla durum çalışmasının kullanıldığı tespit edilmiştir. Durum çalışması, güncel bir olgunun gerçek yaşam çerçevesinde bulunduğu içerik arasında sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Uzaktan eğitim ortamlarının gerçek yaşam çevresi kabul edilmesinin durum çalışmalarının yaygın kullanılmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Bu sonuçların yanında bazı nicel çalışmalar ve çok sayıda nitel çalışmaların yöntem kısımlarındaki araştırma desenlerinin açıkça ifade edilmediği, genel olarak araştırmaların nasıl yapıldığına yönelik açıklamaların yapıldığı görülmüştür (Şimşek vd., 2008). Karma araştırma metodolojisiyle yürütülen tezlerde ise sıkça karşılaşılan durumlardan birisi sadece nitel ve nicel veri toplanarak, bunların analizlerinin yapılarak karma olarak raporlaştırılmasıdır. Bu durumda birçok tezde hiç desen yazılmamakta ya da verilerin nasıl toplandığı açıklanarak veri toplama aracı desen olarak yazılmaktadır. Bu açıdan lisans ve lisansüstü programların araştırma yöntemleri dersinde karma araştırmaların nasıl yapılacağı ve raporlanacağı konusunda daha ayrıntılı bilgilerin verilmesine ihtiyaç olduğu (Şimşek vd., 2008) görülmüştür. Bunun yanında günümüz eğitim paradigmasında pragmatik felsefenin etkilerinin arttığı göz önüne alındığında, lisansüstü derslerde zorunlu veya seçmeli olarak karma yöntem araştırmaları dersinin verilmesi faydalı olacaktır.

Bu araştırmada uzaktan eğitimle ilgili yapılan ve nicel ve karma araştırma metodolojisinin temel alındığı birçok tezde örnekleme yönteminin belirtilmediği, nitel araştırma metodolojisinin temel alındığı tezlerde ise en çok amaçlı örnekleme yönteminin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen nicel tezlerin içinde genel olarak örneklemin kimlerden oluştuğuna ve kaç kişiye ulaşıldığına yönelik ifadeler kullanılmıştır. Nicel araştırma metodolojisinin temel alındığı deneysel çalışma tezlerinde genellikle bir uzaktan eğitim sisteminin etkililiğinin test edilmesinin amaçlanması, araştırmacıları uzaktan eğitim alan öğrencilere yönlendirmesine ve bunun neticesinde hazır gruplar üzerinden çalışma yapmaya itmiş olabilir (Baydaş, Küçük, Yılmaz, Aydemir ve Göktaş, 2015; Erdoğan ve Çağiltay, 2009; Göktaş vd.,

2012). Bu durum basit seçkisiz yöntem ile örneklem alınması ihtimalini azaltmaktadır. Nitekim bu araştırmada basit seçkisiz yöntemle örneklem alındığı çalışmaların az sayıda olması bu sonucu desteklemektedir. Eğitim teknolojileri alanında yüksek lisans (Şimşek vd., 2009) ve doktora tezlerinin (Şimşek vd., 2008) incelendiği çalışmalarda da benzer durumla karşı karşıya kalındığı görülmüştür. Nitel çalışmalarda temel alınan örnekleme yöntemine bakıldığında ise bu çalışmalarda en fazla amaçlı örneklemin yapıldığı görülmüştür. Büyüköztürk ve diğerlerine (2012) göre amaçlı örnekleme belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip durumlarla çalışmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla bu araştırmadaki nitel araştırma metodolojisi çalışmalarında hedef kitlenin belli olmasının yani uzaktan eğitim alan öğrenciler olması amaca uygun örneklem alınmasında etkili olmuştur. Uzaktan eğitim uygulamalarının ağırlıklı olarak asenkron olduğu için öğrenciler istediği zaman öğrenme ortamına katılarak materyalleri takip etmektedir. Basılı materyallere dayalı uygulamalarda ise tamamen bağımsız bir süreç gerçekleşmektedir. Bu yönüyle özellikle uzaktan eğitimde örneklemin seçkisiz olması ve bu kişilerin ölçme araçlarını doldurması oldukça zor olmaktadır. Bunun yerine özellikle internetten o an bağlanan kişilerin katıldığı uygun örnekleme yöntemi her açıdan kolay olduğundan ağırlıklı olarak tercih edilmektedir (Erdoğan ve Çağiltay, 2009; Göktaş vd., 2012). Genel olarak değerlendirildiğinde gerek nicel ve gerek nitel araştırmalarda hedef kitlenin uzaktan eğitim alan öğrenciler olması araştırmacıları uygun veya amaçlı örneklem almaya yönlendirmiştir.

Uzaktan eğitim alanında yapılan tez çalışmalarının örneklem kitleleri incelendiğinde nicel, nitel ve karma araştırma metodolojisi içerisinde en fazla ve baskın olarak lisans öğrencileri ve yetişkinler üzerinde çalışıldığı; ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde gerçekleştirilen araştırmaların ise çok az düzeyde olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitim tezlerinde örneklem kitlesi olarak lisans ve yetişkinlerin seçilmesi iki temel nedenle açıklanabilir. Birincisi uzaktan eğitim alacak kitlenin teknoloji ile bağımsız öğrenme alışkanlığı olan öz-yönelimli öğrenme (Uysal, 2015) ve teknoloji öz-yeterliliği, hazırbulunuşluklarının (Demir-Kaymak ve Horzum, 2013) yüksek olması gerekmektedir. Bu durum genç yetişkin ve yetişkinlerde daha yaygın olduğundan uzaktan eğitim hedef kitlesi ağırlıklı olarak bunlardan oluşmaktadır. Benzer şekilde alan yazında gerçekleştirilen eğitim (Göktaş vd., 2012), eğitim teknolojileri (Şimşek vd., 2008; Şimşek vd., 2009; Kılıç-Çakmak vd., 2015; Küçük vd., 2013) ve uzaktan eğitim araştırmalarında (Bozkurt vd., 2015; Horzum vd., 2013) örneklem grubu en fazla lisans öğrencilerinden oluşmuştur. Bu sonuçlar eğitim, eğitim teknolojileri ve uzaktan eğitim çalışmalarında genellikle yükseköğretim üzerine odaklanıldığını göstermektedir (Baydaş vd., 2015). Ayrıca bu sonuçlarda, araştırmacıların araştırma amaçlarını büyük oranda bu hedef kitleye göre belirlemesinin etkili olduğu düşünülmektedir (Baydaş vd. 2015; Göktaş, vd. 2012; Selçuk vd., 2014; Şimşek vd., 2009). Fakat diğer yandan bakıldığında bu araştırmada uzaktan eğitim alanında yetişkinler üzerinde yapılan araştırmaların sayısı, diğer araştırmalarla kıyaslandığında farkın belirgin şekilde göze çarptığı görülecektir. Dolayısıyla bu araştırmada yetişkinler üzerine yapılan araştırmaların fazla sayıda gerçekleştirilmesi, Knowles (1984)'in yetişkin eğitimine yönelik çalışmasının bir uzaktan eğitim kuramı olarak (Simonson vd., 2006) kabul gördüğünü destekler niteliktedir. Bunun yanında uzaktan eğitimin yaşam boyu öğrenme fırsatı sunması (Horzum, 2007) ve her kesimden bireylerin uzaktan eğitim ihtiyacı hissetmesi (Saba, 2000), ilerleyen yıllarda 12 yıllık zorunlu eğitim düzeyindeki öğrencilerinin de uzaktan eğitimin ilgi alanına gireceği ihtimalini artırmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma metodolojisi çalışmalarında en fazla sırasıyla anket ve ölçekler, nitel araştırma metodolojisi çalışmalarında görüşmeler, karma araştırma metodolojisi çalışmalarında nicel kısmında anket ve ölçekler, nitel kısmında ise görüşmelerden faydalandığı belirlenmiştir. Benzer şekilde uzaktan eğitim (Bozkurt vd., 2015; Davies vd., 2010) ve eğitim teknolojileri (Kılıç-Çakmak vd., 2015; Küçük vd., 2013; Şimşek vd., 2009) alanında yapılan çalışmalarda nicel veri toplama aracı olarak anketlerden, nitel veri toplama aracı olarak ise görüşmelerden yararlanıldığı görülmüştür. Bunun yanında araştırma sonuçları göz önüne alındığında özellikle sistem kayıtlarının uzaktan eğitimde çok yaygın olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir. Sistem kayıtları ile veri toplamanın az sayıda kullanılmasında, anket ve ölçeklerin kolay ve hızlı bir şekilde uygulanmasının (Baş, 2005) ve bununla birlikte sistem kayıtlarının daha çok zaman, çaba, bilgi ve beceri gerektirmesinin etkisi olabilir. Öte yandan çevrim içi öğrenmede sistem kayıtlarından bireylerin

başarıları, bilgileri, davranışları, tutumlarına yönelik gelecek verilerle bulguların desteklenmesi daha güvenilir sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Uzaktan eğitim sistemlerindeki kayıtların dikkate alınmamasının bir diğer nedeni olarak büyük veri ve analizinin ülkemizde çok fazla yaygınlaşmamış olmasına bağlanabilir. Çünkü sohbet ve yazışma kayıtları içinde o kadar çok veri çıkmaktadır ki bu kadar büyük bir verinin analizi büyük verilerle çalışmayı bilmeyi ve bu konuda donanımlı olmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla bundan sonraki araştırmalarda sistem verilerinin bir uzman yardımıyla analiz edilmesi ve de diğer veri türleri (nicel ve nitel) ile birlikte değerlendirilmesi, daha belirgin ve kanıtlanabilir sonuçlar verme açısından faydalı olacaktır. Ayrıca yurtdışında çevrim içi öğrenmede öğrencilerin akademik başarı süreçlerini değerlendirme ve takip etme, öğrenme sürecinin etkililiğini ve başarısını tespit etme ve olası sorunları tespit etmede öğrenme analitikleri güncel ve önemli bir konu haline gelmiştir (Johnson, Adams, ve Cummins, 2012). Ülkemizde de öğrenme analitiklerinin yapılacağı sistemlerden yani genel anlamda uzaktan eğitim sistemlerinden elde edilen verilerin, ilerleyen yıllarda sıklıkla kullanılacak bir veri toplama yöntemi olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında özellikle durum çalışmasının desen olarak bu kadar yaygın olduğu uzaktan eğitim tezlerinde sistemde katılımcı gözlemciliğin nadir olması beklenmeyen bir durumdur. Bunun nedeni olarak da uzaktan eğitim sistemlerinin özellikleri gösterilebilir. Çünkü pek çok sistem görüntü veya ses yerine metin temelli çalışmakta ve bu durumda araştırmalar için gözlemlenebilir bir ortam oluşturmamaktadır. Bu açıdan gözlem yöntemiyle veri toplamanın az sayıda olması normal bir durum olarak görülmektedir.

Uzaktan eğitim tezlerinde kullanılan veri analizi yöntemleri incelendiğinde nicel verilerde en fazla güvenilirlik analizi, Anova ve ilişkisiz örneklem için t testinin yapıldığı, nitel verilerde ise en fazla içerik analizinden faydalandığı görülmüştür. Benzer şekilde karma araştırma metodolojisiyle elde edilen nitel verilerde en fazla içerik analizi tekniği, nicel verilerde Anova ve ilişkisiz örneklem için t testinin yapıldığı belirlenmiştir. Alan yazında eğitim (Göktaş vd., 2012), eğitim teknolojileri (Kılıç-Çakmak vd., 2015; Küçük vd., 2013; Şimşek vd., 2008; Şimşek vd., 2009) ve uzaktan eğitim (Bozkurt vd., 2015; Davies vd., 2010; Horzum vd., 2013) alanında yapılan çalışmalarda benzer istatistiksel tekniklerden yararlandığı görülmüştür. Özellikle tarama ve deneysel çalışmaların fazla sayıda yapıldığı dikkate alındığında Anova ve ilişkisiz örneklem için t testi gibi karşılaştırmalı analizlerin fazlaca kullanılması doğal bir sonuç olarak görülmektedir (Göktaş vd., 2012). Nitel veri analizi bağlamında betimselden çok içerik analizinin benimsenmesi önemli ve istenen bir durum olarak ifade edilebilir. Ancak tarama ve deneysel desenlerin ağırlıklı olarak kullanıldığı nicel araştırma metodolojisinde ise Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM), Manova, regresyon, çok faktörlü Anova gibi ileri istatistik yöntemlerin tercih edilmemiş olması bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu tür ileri istatistikler kullanılarak yapılan analizlerle daha detaylı ve açıklayıcı bulgular elde edileceği bilinmektedir. Bu açıdan bundan sonraki araştırmalarda ileri istatistik tekniklerinin kullanılması faydalı olacaktır. Bunun yanında bu araştırmada incelenen uzaktan eğitim tezlerinde güvenilirlik analizi olarak cronbach alfa değeri hesaplanmış ve bu değer tezlerde sıklıkla rapor edilmiştir. Şimşek ve diğerleri (2009) eğitim teknolojisi alanında 2000 ile 2007 yılları arasında yayınlanan yüksek lisans tezlerini inceledikleri çalışmada veri toplama araçlarının güvenilirliğinin rapor edilmediğini ve bunun önemli bir sorun olarak karşımıza çıktığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada uzaktan eğitim tezlerinde veri toplama araçlarının güvenilirliğinin hesaplandığı sonucuna ulaşılması, son yıllarda güvenilirlik konusuna araştırmacılar tarafından önem verildiğini gösterir niteliktedir.

Öneriler

Araştırma sonucunda uzaktan eğitim ile ilgili 2005 ile 2014 yılları arasında ülkemizde yapılan lisansüstü tezlerde ağırlıklı olarak sayısallaştırılmış, mevcut durumun tespitine yönelik araştırmalara odaklanıldığı ve bu çalışmalarda kolay ulaşılabilir örnekleme en fazla üniversite öğrencilerinin seçildiği, ileri istatistik tekniklerinin çok az sayıda kullanıldığı ve betimleyici çalışmaların yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

- Uzaktan eğitim alanında en fazla yüksek lisans tezlerinin yapıldığı göz önüne alındığında daha nitelikli ve bilimsel değeri yüksek olan doktora tezlerinin yapılması adına üniversitelerde uzaktan eğitim anabilim dalları kurma faaliyetleri hızlandırılabilir. 2010 yılından itibaren bu alanda yayınlanan tezlerin giderek azaldığı dikkate alındığında özellikle uzaktan eğitimin yeni bir şekli olan MOOC'lar üzerine yönelimin artması önerilebilir.
- Bu araştırmada en fazla uzaktan eğitim tezleri yayınlayan ve bu konuda deneyimi olan öğretim üyeleri, yeni kurulacak üniversitelerin uzaktan eğitim programlarında ders vermeleri veya deneyimlerini paylaşmaları faydalı olacaktır.
- Fen bilimleri enstitülerin sistem geliştirmede üstünlüğü ve eğitim bilimleri enstitülerin kuramsal konularda üstünlüğü dikkate alındığında, bu iki enstitünün ortak çalışmalar yapabilmesi uzaktan eğitim alanına önemli katkılar getirebilir.
- Uzaktan eğitim alanında sadece nicel veya nitel çalışmalardan ziyade, sayısal sonuçları daha iyi açıklayabilecek ve sonuçların derinlemesine araştırılacağı karma yöntem çalışmalarına ağırlık verilmesi, uzaktan eğitimin etraflıca ve daha derin odaklı irdelenmesini sağlayabilir.
- İlerde yapılacak uzaktan eğitimle ilgili çalışmalarda nicel veya nitel veri toplama araçlarının birlikte kullanılması, iki veri toplama yöntemiyle araştırma sonuçlarının zenginleştirilmesi ve verilerin karşılaştırmalı bir şekilde açıklanması daha geçerli, güvenilir ve doğrulanabilir sonuçlar verecektir.
- Özellikle uzaktan eğitim sistemlerindeki sistem (log) kayıtları; bireylerin başarıları, bilgileri, davranışları, tutumlarına yönelik daha geçerli ve güvenilir veriler verebilmektedir. Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanıldığı araştırmalarda sistem kayıtlarının analiz edilmesi ve bu verilerin rapor edilmesi daha net sonuçlar verebilir.
- Bu araştırmada nicel ve karma araştırma metodolojisinin temel alındığı birçok tezde örnekleme yönteminin belirtilmediği sonucundan yola çıkarak, özellikle bu alanda çalışma yürütecek araştırmacıların yöntem konusunda bilgi ve becerilerinin artırılması dolayısıyla evren ve örneklemin nasıl alınacağı konusunda uzman kişilerin bilgi ve deneyimlerinden faydalanmaları gerekmektedir.
- Bu çalışmalar yürütülürken daha genellenebilir sonuçlar elde edebilmek için seçkisiz örneklem yöntemlerinin kullanımı ve 12 yıllık zorunlu eğitim düzeyinde örneklem kitlelerinin seçilmesi vurgulanabilir. Bu açıdan 12 yıllık zorunlu eğitim düzeyinde elde edilen sonuçlar ile öğretmen adayları ve yetişkinlerle yapılan araştırma sonuçları karşılaştırılabilir.
- Araştırmalarda nitel analizlerde sistem kayıtları ve nicel analizlerde ise ileri istatistiklerin kullanıldığı araştırmaların eksikliği göz önüne alınarak araştırmaların bu eksiliği giderecek şekilde planlanması gerektiği ifade edilebilir.

Son olarak bundan sonraki uzaktan eğitim ile ilgili tez çalışmalarının yürütülmesinde bu araştırma sonuçlarının ve önerilerinin dikkate alınması, uzaktan eğitim çalışmalarının yönetsel açıdan daha nitelikli bir hal almasında faydalı olacaktır. Bu çalışmada tezler sadece demografik özellikler ve yönetsel açıdan incelenmiştir. Ayrıca bu araştırmada incelenen lisansüstü uzaktan eğitim tezleri YÖK tez ulusal veritabanında yer alan ve 2005-2014 yılları arasında erişime açık olan tezlerle sınırlı tutulmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda uzaktan eğitim tezlerinin konular, değişkenler, anahtar kelimeler, bulgular, sonuçlar ve öneriler gibi unsurlardan açısından incelenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Alkan, C. (2011). *Eğitim Teknolojisi*. (8. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, C. H. (2001). Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler. *Elektrik Mühendisliği*, 41(419), 28-36.
- Aydın, C. H. (2016). Current status of the MOOC movement in the world and reaction of the Turkish higher education institutions. https://eadtu.eu/images/publicaties/Turkey-Comparing_Institutional_MOOC_strategies.pdf adresinden erişildi.
- Baydaş, Ö., Küçük, S., Yılmaz, R. M., Aydemir, M. ve Göktaş, Y. (2015). Educational technology research trends from 2002 to 2014. *Scientometrics*, 105(1), 709-725. doi:10.1007/s11192-015-1693-4
- Baş, T. (2005). *Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Benson, R. ve Samarawickrema, G. (2009) Addressing the context of e-learning: using transactional distance theory to inform design. *Distance Education*, 30(1), 5-21, doi: 10.1080/01587910902845972
- Bernard, R. M., Abrami, P.C., Lou, Y., Borokhovski, E., Wade, A., Wozney, L., ... Huang, B. (2004). How does distance education compare with classroom instruction? A meta analysis of the empirical literature. *Review of Educational Research*, 3(74), 379-439, doi: 10.3102/00346543074003379
- Berge, Z. L. ve Mrozowski, S. (2001). Review of research in distance education, 1990 to 1999. *American Journal of Distance Education*, 15(3), 5-19, doi: 10.1080/08923640109527090
- Bozkurt, A., Akgün-Özbek, E., Yılmazel, S., Erdoğan, E., Uçar, H., Güler, E., ... Aydın, C. H. (2015). Trends in distance education research: A content analysis of journals 2009-2013. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(1), 330-363. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1953/3261> adresinden erişildi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. doi: 10.15390/EB.2014.3412
- Çalık, M., Ünal, S., Coştu, B. ve Karataş, F.Ö. (2008). Trends in Turkish science education. *Essays in Education, Special Edition*, 23-46.
- Davies, R. S., Howell, S. L. ve Petrie, A. (2010). A review of trends in distance education scholarship at research universities in North America, 1998-2007, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 11(3). 42-56. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/876/1607> adresinden erişildi.
- Demir-Kaymak, Z. ve Horzum, M. B. (2013). Çevrim içi öğrenme öğrencilerinin çevrim içi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri, algıladıkları yapı ve etkileşim arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3). 1792-1797. doi: 10.12738/estp.2013.3.1580
- Erdoğan, F. U. ve Çağıltay, K. (2009). Türkiye’de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 11-13 Şubat içinde* (s. 389-393), Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.
- Gaytan, J. (2007). Vision shaping the future of online education: Understanding its historical evolution, implications, and assumptions. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 10(2). <http://www.westga.edu/~distance/ojdl/summer102/gaytan102.htm> adresinden erişildi.
- Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (2016). Programlar. <http://egtbil.gazi.edu.tr/posts/view/title/programlar-163600?siteUri=egtbil> adresinden erişildi.
- Göktaş, Y., Yeşildağ-Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye’deki eğitim araştırmalarında eğilimler: Bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460. <http://www.edam.com.tr/kuyeb/pdf/tr/44eb14b87ce61140a2e7cc8801d0305024a.pdf> adresinden erişildi.

- Guri-Rosenblit, S. (2005). 'Distance education'and 'e-learning': Not the same thing. *Higher education*, 49(4), 467-493.
- Gül, Ş. ve Sözbilir, M. (2015). Fen ve matematik eğitimi alanında gerçekleştirilen ölçek geliştirme araştırmalarına yönelik tematik içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 85-102, doi: 10.15390/EB.2015.4070
- Güyer, T. ve Çebi, A. (2015). Türkiye'deki uyarlanabilir eğitsel hiper ortam çalışmalarına yönelik içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 61-83. doi: 10.15390/EB.2015.4051
- Horzum, M. B. (2007). *İnternet tabanlı eğitimde etkileşimsel uzaklığın öğrenci başarısı, doyumunu ve öz-yeterlik algısına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Horzum, M. B., Özkaya, M., Demirci, M. ve Alpaslan, M. (2013). Review of Turkish distance education research, *Inonu University Journal of The Faculty of Education*, 14(2), 79-100. <http://efdergi.inonu.edu.tr/article/download/5000004118/5000007988> adresinden erişildi.
- Johnson, L., Adams, S. ve Cummins, M. (2012). *The NMC horizon report: 2012 higher education edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Cummins, M., Estrada, V., Freeman, A. ve Hall, C. (2016). *NMC horizon report: 2016 higher education edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium. <http://cdn.nmc.org/media/2016-nmc-horizon-report-he-EN.pdf> adresinden erişildi.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V. ve Freeman, A. (2014). *NMC horizon report: 2014 higher education edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium. <http://cdn.nmc.org/media/2014-nmc-horizon-report-he-EN-SC.pdf> adresinden erişildi.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V. ve Freeman, A. (2015). *NMC horizon report: 2015 higher education edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium. <http://cdn.nmc.org/media/2015-nmc-horizon-report-HE-EN.pdf> adresinden erişildi.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç-Çakmak, E., Kukul, V., Çetin, E., Berikan, B., Kandemir, B., Pamukçu, B.S., ... Marangoz, M. (2015). 2013 yılı eğitim teknolojileri araştırmalarının incelenmesi: AJET, BJET, C&E, ETRD, ETS ve L&I dergileri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 128-160. doi: 10.17943/etku.17190
- Knowles, M. (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species* (3. bs.). Houston, TX: Gulf Publishing.
- Küçük, S. Aydemir, M. Yıldırım, G. Arpacık, O. ve Göktaş, Y. (2013). Educational technology research trends in Turkey from 1990 to 2011. *Computers & Education*, 68, 42-50. doi: 10.1016/j.compedu.2013.04.016
- Lee, Y., Driscoll, M. P., ve Nelson, D. W. (2004). The past, present, and future of research in distance education: Results of a content analysis. *American Journal of DistanceEducation*, 18(4), 225-241. doi: 10.1207/s15389286ajde1804_4
- Martin, S., Diaz, G., Sancristobal, E., Gil, R., Castro, M. ve Peire, J. (2011). New technology trends in education: seven years of forecasts and convergence. *Computers & Education*, 57(3), 1893-1906. doi: 10.1016/j.compedu.2011.04.003.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. bs.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Moore, M. G. ve Kearsley, I. G. (1996). *Distance education: A systems view*. Wadsworth Publishing Company.
- MEB. (1982). *Yaygın yüksek öğretim kurumu* (YAYKUR). Ankara: Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu Matbaası.

- Mishra, S. (1997). A critical analysis of periodical literature in distance education. *Indian Journal of Open Learning*, 6(1&2), 39-54. <http://journal.ignouonline.ac.in/iojpl/index.php/IJOL/article/view/235> adresinden erişildi.
- Özkök, A. (2009). *Çevrimiçi öğrenme ortamlarında disiplinlerarası yaklaşım*. Akademik Bilişim 2009, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Panda, S. (1992). Distance educational research in India: Stock-taking, concerns and prospects. *Distance Education*, 13(2), 309-326. doi:10.1080/0158791920130211
- Perraton, H. (2000). Re thinking the research agenda. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 1(1), 1-11. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/5/338> adresinden erişildi.
- Rourke, L. ve Anderson, T. (2004). Validity in quantitative content analysis. *Educational Technology Research and Development*, 52(1), 5-18.
- Saba, F. (2000). Research in distance education: A status report. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 1(1), 1-9. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/4/337> adresinden erişildi.
- Salar, H. C. (2009). Trends in distance education research in turkey. https://www.ou.nl/Docs/Campagnes/ICDE2009/Papers/Final_paper_348salar.pdf adresinden erişildi.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., ve Zvacek, S. (2006). *Teaching and learning at distance: Foundations of distance education* (3. bs.). New Jersey: Pearson Prentice Hall, USA.
- Şahin, M.C. (2005). *İnternet tabanlı uzaktan eğitimin etkililiği: Bir meta analiz çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Şimşek, N. (2002). Teknoloji destekli eşitlik açıköğretimde daralmayı gerektirir mi? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1-2), 71-75. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/135/935.pdf> adresinden erişildi.
- Şimşek, A., Becit, G., Kilicer, K., Özdamar, N., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 439-458. <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/427> adresinden erişildi.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Uysal, Ö., Kobak, K., Berk, C., Kılıçer, T. ve Çiğdem, H. (2009). İki binli yıllarda Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında gözlenen eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 941-966. <https://www.edam.com.tr/kuyeb/pdf/tr/cf432c9300af67faf58dd39d4a28b474ekTAM.pdf> adresinden erişildi.
- Uysal, M. (2015). *Çevrim içi öğrenme ve karma öğrenme öğrencilerinin teknoloji ile öz-yönelimli öğrenmeleri ve sorgulama topluluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Yapısal eşitlik modeli* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Varişoğlu, B. Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781. doi: 10.12738/estp.2013.3.1609
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yükseköğretim Kurulu. (2016). *Fakülteler/Enstitüler Hakkında Genel Bilgiler*. <https://istatistik.yok.gov.tr/https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Zawacki-Richter, O., Bäcker, E. M. ve Vogt, S. (2009). Review of distance education research (2000 to 2008): Analysis of research areas, methods, and authorship patterns. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(6), 21-50. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/741/1433> adresinden erişildi.